

Наша

ШУМИ

број 59/60 јануари 2013

ЈП МАКЕДОНСКИ ШУМИ

Cyanus pindicola

Cotoneaster mariana
(македонска мушмулица)

Sempervivum zeleborii

Arbutus andrachne
(гол човек)

Campanula oreadum
(свонче)

(пнар)
Quercus coccifera

(заечка)
Chamaecytisus absinthioides

(молика)
Pinus peuce

МАКЕДОНСКИ ШУМИ

во партнерство со природата

ОБРАЌАЊЕ

Најодговорно можам да кажам дека 2012 година на крајот ќе излезе и финансиски, но и материјално - производствено како успешна година за Македонски шуми, според сите параметри.

8

СОРАБОТКА

ЈП „Македонски шуми“ и (УНДП), потпишаа Меморандум за разбирање за една поширока заедничка иницијатива во Преспанскиот регион

14

ЈУБИЛЕЈ

Шумарскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Република Македонија прослави 65 години од постоењето.

16

ЛОВСТВО

На 24.12.2012 година, во месноста “Мала круша” беше промовиран почетокот на изградбата на новото оградено ловиште на ЈП „Македонски шуми”.

28

04 БЛИЦ

Средба за соработка, Јубилеј, Оградено ловиште, Меморандум...

07 ЕДИТОРИЈАЛ

Новогодишно обраќање на ген. дир. Жарко Караџоски

08 ОБРАЌАЊЕ

2013.- година на инвестиции во ЈП Македонски шуми

14 СОРАБОТКА

Потпишан меморандум за разбирање меѓу ЈПМШ и УНДП

16 ЈУБИЛЕЈ

Одбележан Јубилејот, 65 години Шумарски Факултет-Скопје

20 РЕПОРТАЖА

ПШС Куманово, 60 години домаќинско работење

25 ПРАВЕН СЕКТОР

Во 2012 година, 75 прекршители на работната дисциплина

28 ЛОВСТВО

Започнато оградувањето на новото ловиште во “Мала круша”

Весник на ЈП за стопанисување со шуми Македонски шуми

Издавач: ЈП Македонски шуми • За издавачот: Жарко Караџоски, генерален директор

• Главен и одговорен уредник: Александар Флоровски • Уредник: Соња Никчевиќ

Редакција: Соња Никчевиќ, Фатима Шкријељ • Издавачки совет: Жарко Караџоски, Александар Флоровски, Соња Никчевиќ, Игор Лазаровски, Коста Парлапанов, м-р Костадинка Соколовска, Марјан Стојаноски

Печати: „Даскал Камче,, - Кавадарци

Адреса: ЈП Македонски шуми, Ул. Перо Наков бб, Скопје • тел. 02.2581.080 • факс 02.2581.824

makshumi@mkdsumi.com.mk • www.mkdsumi.com.mk

Фото насловна • Соња Никчевиќ

СРЕДБА ЗА СОРАБОТКА

Во средината на декември 2012 година, М-р Горан Стојковски и Коста Парлапанов, како претставници на ЈП “Македонски шуми”, беа во посета на областа во Италија, Кортина д’Ампецо, заедно со Алберто Погорелц, надворешен соработник на ЈП Македонски шуми. Во рамките на идната соработка, остварија средба со Џанфранко Деменго претседател на Реголе д’Ампецо со цел да се верифицираат условите на соработката со Реголе д’Ампецо. Оваа средба е продолжеток на други состаноци и кореспонденција со г-дин Погорелц во последниве месеци како дел од соработката помеѓу Италија и Македонија во врска со аспектите на територијално и шумско менаџирање. Македонското МЗШВ останува заинтересирано за предлог-проектот кој треба да се поднесе до Европската комисија заради пристап до итните фондови за шумски пожари. Приоритетна цел на проектот е борба со пожари од неколку аспекти: технолошки, инфраструктурни, оперативни.

Проектот во однос на територијата е поделен на 30 територијални области, со обнова и развој на инфраструктурата и локални активности за зачувување на животната средина, во рамките на подготовките за одбрана на територијата од пожари. Реголе д’Ампецо се позитивен пример за таков проект. Соработката помеѓу Реголе д’Ампецо и македонското шумарство може да се развивие особено онаму каде што Реголе д’Ампецо можат да обезбедат информации и искуства во управувањето со територијата и музеите.

Претседателот истакна дека е важно да се разбере кои се телата кои се одговорни за администрирање со територијата и односот што тие го имаат со Реголе д’Ампецо, објаснувајќи ги позитивните и применливи искуства на стопанисување од аспект на дефинирање на законската рамка, правните регулативи и начините на нивно имплементирање во наши услови.

ЗАПОЧНАТО ОГРАДУВАЊЕТО НА НОВОТО ОГРАДЕНО ЛОВИШТЕ “МАЛА КРУША“ ВО ЛОВИШТЕТО “РОЖДЕН“ ВО КАВАДАРЦИ

На 24.12.2012 година, во месноста “Мала круша“ беше промовиран почетокот на изградбата на новото оградено ловиште на ЈП „Македонски шуми“. Планираниот ограден простор се наоѓа во ловиштето “Рожден“, на територијата со која стопанисува ПШС „Бор“ од Кавадарци. Ловиштето “Рожден“ е востановено како ловиште за крупен дивеч (срна и дива свиња) и се простира на вкупна површина од 14.758 хектари. На површина од околу 250 ха се планира да се изгради ограден простор за интензивно одгледување и застрел на дивеч. Со изградбата на ограденото ловиште ќе се започне со одгледување на елен лопатар, а за понатаму се планира и одгледување на обичен елен.

ШУМАРСКИОТ ФАКУЛТЕТ - СКОПЈЕ -65 ГОДИНИ ОД ПОСТОЕЊЕТО

Шумарскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Република Македонија, е основан во далечната 1947 година. Денес, тој претставува единствена високообразовна и научноистражувачка институција од областа на шумарството и дрвната индустрија во Р. Македонија. Во тековната 2012. година се навршуваат 65 години од формирањето на Шумарскиот факултет во Скопје од високото образование на стручни кадри, научно истражувачка и применувачка работа во областа на шумарството и 40 години од високото образование на стручни кадри, научно истражувачка и применувачка работа во областа на дрвната индустрија во Република Македонија. Овој јубилеј се одбележува со голем број активности.

ПОТПИШАН МЕМОРАНДУМ ЗА РАЗБИРАЊЕ МЕЃУ УНДП И ЈП „МАКЕДОНСКИ ШУМИ“

Јавното претпријатие „Македонски шуми“ и Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП), на **16 јануари 2013 година** потпишаа **Меморандум за разбирање** за една поширока заедничка иницијатива во Преспанскиот регион. Меморандумот за разбирање е потпишан од страна на Генералниот директор на ЈП „Македонски шуми“, г-дин Жарко Караџоски и Заменик постојаниот претставник на УНДП, г-дин Алесандро Фракасети. По овој повод во просториите на ЈП Македонски шуми беше одржана прес-конференција на која покрај потпишувачите на Меморандумот, беа присутни и градоначалникот на Ресен, Михаил Волкановски, кој го нагласи општиот интерес на овој проект за општината Ресен и Преспанското езеро.

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ИЗРЕЧЕНИ МЕРКИ ЗА УТВРЕДЕНА ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ ЗА 2012 ГОДИНА

Во текот на 2012 година поднесени се вкупно 80 предлози за поведување на постапки за утврдување на дисциплинска одговорност, од кои 75 се завршени во тековната година.

Од вкупно поведените 75 дисциплински постапки, постапувано е по вкупно 68 постапки бидејќи во седум поединечни дисциплински постапки против седум јавни службеници поднесени се по две пријави во исто време за ист правен основ, поради што истите се споени и водени како единствени постапки.

Постапувајќи согласно Законот за јавни службеници и согласно измените на законот за јавни претпријатија во текот на 2012 година на ниво на ЈП „Македонски шуми“ изречени се вкупно на 48 дисциплински мерки од кои седум 7 дисциплински мерки – престанок на вработување; 35 парични казни и 6 јавни опомени.

ДЕН НА ДРВОТО-ЗАСАДИ ЈА СВОЈАТА ИДНИНА ПО ДЕСЕТТИ ПАТ

Есенското пошумување во рамките на Акцијата “Ден на дрвото - засади ја својата иднина” се одржа на 21.ноември, 2012 год. На територијата на Република Македонија под мотото “Спортски е да се сади”.

Во акцијата учествуваа претставници од дипломатскиот кор во земјава кои засадија дрвца кај село Мршевци, во рамки на 10 јубилејна акција Ден на дрвото - засади ја својата иднина”. Во ноемвриската акција, засадени се 3.200.000 садници на површина од 803 хектари. Од предвидените 574 хектари се нови површини, а 131 хектар површини коишто ќе треба да се корегираат, како и 98 хектари опожарена површина.

ЈП Македонски шуми активно учествуваше во оваа акција традиционално со подготовка на теренот, садници кои се засадуваа и стручно следење на акцијата од вработените на сите локации каде што се пошумуваше. При тоа, со обврските од проширената репродукција ќе треба да се пошумат уште околу два милиони садници до крајот на годината или вкупно околу 5.200.000 садници.

Се пошумуваше на повеќе локации, односно на сите површини што се пошумуваа изминатите пет години, Ајватовски Рид, Водно, Мршевци.

Најзастапени садници за пошумување се автохтоните сорти на дрвца: чепрес, црн и бел бор. Заради поголема излезност и учество на граѓаните, Владата на РМ донесе одлука 21 ноември да биде неработен ден за граѓаните на Република Македонија. Традиционално и оваа година дрвца садеа претставници на Армијата, министри, ученици, познати спортисти. Зафатеност на садниците

Во петтата година од одржувањето на на Акцијата “Ден на дрвото - засади ја својата иднина”, веќе може да се зборува за зафатеноста на посадениот материјал, при што валидни се показателите на Инспекторатот за шумарство при МЗШВ.

Според показателите од Инспекторатот за шумарство

- во 2008 година посадени биле 5.300.000 садници, а успешноста била 57,50 отсто,

- во 2009 година 7,5 милиони, а успешноста била 68,84 проценти.

- Во 2010 - 7.645.000 успешноста била 57,73 отсто,

Во тековната 2012 година ЈПМШ има пошумено скоро два милиони садници покрај автопатишта, а во 2011 година има засадено 3.400.000 садници и 600.000 покрај патишта. Сонот за пошумена Македонија преку засадување на иднината се појави во август 2007 година, кога амбасадорот на мирот на УНЕСКО, светски познатиот баритон, маестро Борис Трајанов, поттикнува проект за масовно засадување на голините и опустошените планини. Незаборава е изјавата на уметникот дека „Не сме само ние жители на Планетета, и шумите се жители како и ние“.

Сите акции се безрезервно поддржани од Владата на Република Македонија со сите надлежни министерства, Заедницата на локалната самоуправа (ЗЕЛС) со општините, и ЈП „Македонски шуми“.

Најреномираните светски медиуми **Франспрес, Ројтерс, Ксин хуан, Би-Би-Си** и други, со восхит известуваа за акцијата – Ден на дрвото. Акцијата Ден на дрвото и донесе меѓународна афирмација на Република Македонија. Со оваа акција од март, 2008 до крајот на 2011 година се пошумени 12.200 хектари или 30.400.000 садници. Со ова се остварува сонот за **ЗЕЛЕНА МАКЕДОНИЈА** како залог за иднината на сите поколенија.

Новогодишно обраќање

на генералниот директор на ЈП Македонски шуми,
Жарко Караџоски

Се наоѓаме на крајот на 2012. година период кога се сумираат резултатите за сработеното. Со сета почит кон сите вработени во ЈП Македонски шуми и до вас, вработените во дирекцијата, Ви се обраќам на крајот од годината која одминува, со цел да се одбележи крајот на старата година и да се кажат плановите за идната, при што си посакуваме најдобри желби за добро здравје и успех во работата. Кога сме кај резултатите, јас најодговорно можам да кажам дека 2012 година на крајот ќе излезе и финансиски, но и материјално - производствено како успешна година за Македонски шуми, според сите параметри. Во 2012 година имавме неколку клучни моменти кои ја карактеризираа

оваа година. Тука е пред се, намалувањето на цената на огревното дрво, кое е го направилме според одлука на Владата на РМ, а кое наиде на позитивна реакција кај граѓаните како потег кој придонесе барем да ја разбуди свеста кај останатите производители на енергенси да не ги зголемуваат цените.

Еден од приходите во минатата, оваа и следната година е по однос на концесии. Постапката согласно законот за концесии и согласно Законот за шуми се реализира и важи за сите субјекти кои на некој начин имаат корист од шумата, бидејќи основна поента на Законот е шумите да се заштитат и зачуваат.

Формиравме нов Сектор за користење на други шумски производи, заштита на животната средина – екологија, област во која има многу средства од ЕУ и кои што треба да најдеме начин да ги прибереме и наплатиме. Преку италијанската амбасада започнат е проект кој за прв пат се имплементира во Македонија, а треба да заврши како регионален проект. Се работи за сериозни средства и ние мораме сериозно да работиме. Обновен е возниот парк на ЈПМШ со 20 теренски возила Лада Нива, кои се поделени на подружниците, а набавени се и три булдожери, кои веќе ги дадоа резултатите со вклучувањето во производниот процес. За годинава се планира ново освежување на возниот парк и тоа со џипови и теренски возила. Една од најприоритетните работи кои мораме да ги направиме во 2013. е сертификацијата на шумите и тоа планираме да го направиме веќе во мај месец кога еден дел во Источна Македонија ќе се сертифицира. 2013 година ќе биде година на трансформација на ЈПМШ. Постапката е веќе сериозно отпочната, формирана работна група во која учествуваат претставници од скоро сите министерства, најмногу претставници има од ЈПМШ, што значи дека Владата ни дала доверба и ние треба да ја завршиме работата. Со измените во кривичниот законик се предвидува и шумската кражба да стане кривично дело, што се надеваме дека ќе има резултат за решавање на овој голем проблем. Со зголемување на работната дисциплина на сите вработени и професионално залагање и неопходна помош од државата, се надевам дека ќе излеземе на крај и со плаќањето на заостанатите долгови од минатото, направени по разни основи, од неплатено ДДВ, придонеси за ПИО и други кои значително го оптоваруваат работењето на ова претпријатие.

Со надеж дека сите планови и залагања ќе ни се исплатат, ве поздравувам, ви посакувам многу здравје, среќа, успех во семејството и во работата...

Нека ви е Среќна Новата 2013 година !

Жарко Караџоски, генерален директор на ЈП Македонски шуми

2013. – година на инв во ЈП Македонски ш

Новогодишно обраќање на генералниот Македонски шуми, г-дин Жарко Караџоски

Се наоѓаме на крајот на 2012. година период кога се сумираат резултатите за сработеното. Деновиве имавме средби со Синдикатот и пензионерите, кои се традиционални, а еве денес со вас, вработените во дирекција, целта на сето ова е да се одбележи крајот на старата година и да се кажат плановите за идната, при што си посакуваме најдобри желби за добро здравје и успех во работата.

Овде, пред сите, најодговорно можам да кажам дека 2012 година на крајот ќе излезе и финансиски, но и материјално - производствено како успешна година за Македонски шуми, според сите параметри. Според резултатите, планот е реализиран, а и финансиските податоци се позитивни и покрај намалувањето на цената на огревното дрво, кое е го направивме според одлука на Владата на РМ. Покачувањето на цените на парното греење и електричната енергија, како и на нафтата се случи пред почетокот на грејната сезона и можеби нашата одлука за намалување на цената, придонесе барем да ја разбуди свеста кај останатите да не се зголемува цената. Согласно најавите, до мај месец нема да поскапува ни струјата нити парното греење. Ние ќе останеме на нашата одлука за продажба на огревно дрво по цена 10% пониска, до 15 април, 2013. а потоа, се враќа постојната цена која е основа за приходот кој што треба да го остваруваме.

Приходи од концесии

Еден од приходите во минатата, оваа и следната година е по однос на концесии. Постапката согласно законот за концесии и согласно Законот за шуми се реализира и дури и оние институции кои мислеа дека за нив тој закон не важи. Според Законот за шуми кој е сменет, плаќањето на концесии важи за сите субјекти кои на некој начин имаат корист од шумата, бидејќи основна поента на Законот е шумите да се заштитат и зачуваат. По овој основ само од Агенцијата за патишта ние инкасиравме 36 милиони денари, приход кој не е за потценување. Исто така, да не ги спомнувам, сите мали електрани и други кои ги користат концесиите. На овој начин се надомести, условно речено, губитокот кој што го предизвика намалената цена на огрегот.

Инвестиции и шуми

директор на ЈП

Приходи од други дејности

Во наредните години ќе мораме да работиме паралелно и на други проекти, да ги зголемиме приходите од другите дејности. За подобро искористување на т.н. други шумски производи и други придобивки од шумата, формираме нов Сектор за користење на други шумски производи, заштита на животната средина – екологија, област во која има многу средства од ЕУ и кои што треба да најдеме начин да ги прибереме и наплатиме. Затоа донесовме стручњак кој има искуство со Европските фондови. Во моментот веќе работиме на еден проект со кој што треба да повлечеме најмалку 5 милиони евра кои стојат во фондовите, а треба да бидат наменети и да се искористат од Македонски шуми. Јас сум оптимист дека овие средства ќе успееме да ги повлечеме, зашто ЕУ дава огромни средства за заштита на шумите, и тоа од пожари, од штетници, од ерозија на земјиштето..а досега не се добил ниту денар. Така да, проектите со кои треба да ја заштити шумата, а напоредно со тоа и животната средина во која сите живееме, мислам дека ќе имаат успех, зашто се работи за наменски средства. Не мора да кажувам што значат 5 мил. евра, тоа се пет плати на ЈПМШ и инвестиции кои можат да стават на здрава нога ова претпријатие. За таа цел дел од Менаџерскиот тим, деновиве беа во работна посета во Италија заедно со еден наш надворешен соработник, консултант, со кој склучивме договор преку италијанската амбасада. Станува збор за проект кој за прв пат се имплементира во Македонија, а треба да заврши како регионален проект. Се работи за сериозни средства и ние мораме сериозно да работиме.

2013. кризна година

Со најавата на овој проект, јас веќе почнав да зборувам за тоа што не чека во 2013 година. Нагласувам дека 2013. ќе биде многу тешка година, година на многу штедење, рецесиона година, зашто светската, односно европската криза во 2013. година ќе земе силен замав. Сите слушаме и знаеме што се случува и тоа дека дури сега почнува да се рефлектира рецесијата, особено на оние земји во кој имаме извоз, значи Германија, Франција, Англија, Италија, и тоа сигурно ќе се одрази на состојбата на приливот и буџетските, но и во останатите сметки. Наша среќа е тоа што ние, полесно ќе ја пребродиме оваа криза, од причина што произведуваме за домашен пазар.

Сертификација на шумите

Сериозен проблем, со кој можеме сериозно да се соочиме е потребата од сертификација на шумите која што сеуште не е започната, веќе од крајот на март, 2013. не ќе може да се извезе техничко дрво кое нема сертификат. Ние минатата година алармиравме за оваа ситуација и бевме спремни, во рамките на нашите буџетски средства да помогнеме. Последниве денови добивме потврда од МЗШВ, со која конечно се определија средства преку МЗШВ, тендерската постапка за ангажирање на експертска фирма од оваа област е во тек, и би требало веќе во мај месец треба да има еден дел во Источна Македонија да се сертифицира.

Трансформација на ЈПМШ

2013 година ќе биде година на трансформација на ЈПМШ. Постапката е веќе сериозно отпочната и во секој момент може да се расправа во Владата по неа. Со одлука на Владата е формирана работна група, на која јас сум претседател, а во неа учествуваат претставници од скоро сите министерства, најмногу претставници има од ЈПМШ, што значи дека Владата ни дала доверба и ние треба да ја истуркаме работата. Во кој правец се движат работите?

- Доколку до први март, 2013 не завршиме со трансформацијата, веќе од таа дата треба да почнеме да плаќаме 10 милиони денари месечна рата по основ на ДДВ и други

заостанати обврски, што е страшно сериозна работа и да не мислиме дека месечно ќе можеме да одделуваме по 10-тина милиони денари туку така, и тоа во период од десет години. Тоа е сериозна работа за која јас ви тврдам дека, доколку би ги имале тие пари ние би ги вложиле во инвестиции и којзнае кај ќе ни беше крајот. Но тоа е што е...ни јас, ни овој менаџерски тим, па ни вие не сте виновни за тоа...сепак се тоа затекнати долгови. Многу е важно зошто се отвори процесот на трансформација и зошто јас лично како генерален директор, заедно со менаџерскиот тим и УО, се залагаме да се најде најповолен начин за трансформација. Според заклучоците и одлуките кои се донесени на ниво на Влада на РМ имаме обврски по однос на пензиско и инвалидско осигурување од минатите години во износ од околку 300 милиони денари за кои што оваа година (2012) во јули месец добивме налог за блокада на сметката на ЈПМШ. Тоа беше многу сериозно, но во договор со Владата и сите надлежни меѓу кои и вице-премиери, министри и други структури се најде начин тоа да се одложи. Ние доставивме информација за состојбите во ЈПМШ која што беше предмет на расправа. Таа расправа течеше од месец август па се досега и конечниот заклучок на Владата на РМ следи вака:

- Владата го задолжува Фондот за здравствено и пензиско осигурување и ЈП Македонски шуми да најдат решение за решавање на овој долг, според кое долгот ќе се плаќа на 15, односно 16 години на еднакви рати со тоа што ЈПМШ да даде динамика на сервисирање. Ние кажавме дека можеме да издржиме годишно по 20 милиони со тоа што ќе одиме подружница по подружница да ги чистиме тие долгови кои не се за потценување зашто станува збор за наши вработени кои што утре не ќе можат да си ја остварат пензијата. Фондот ова го прифати, блокада немаме и од наредната година ќе треба да почнеме со плаќање. Но, тука имаме еден голем проблем, тие 300 милиони се долг од кој 150 мил. се главен долг, а 150 мил. камати. Се појавува проблем, ако го исплаќаме на рати по 20 мил. годишно, основната камата само ќе расте и никако не ќе може да исплати. Овој проблем, владата го согледа и донесе заклучок кој ќе се однесува за т.н. големи должници, каде што каматата би била укината. За остатокот од долгот ќе треба да најдеме сила да го решиме. И ќе најдеме! Тоа е еден проблем кој дефинитивно го решаваме, а кој ни отвора врата да продолжиме да работиме, инаку, замислете дали ќе можевме да го платиме тој долг од 300 милиони, а нам 60 милиони ни е плата за еден месец... Од друга страна пак долгот по основ на ДДВ и други давачки е 1 милијарда и 500 000 денари тоа е нешто што е тешко и да се изговори. Паралелно со процесот на барање решение за решавање на проблемот со плаќањето на заостанатите давачки, се отвори и процесот за трансформација на претпријатието. Овие денови до Владата на РМ треба да доставиме една констатација на работната група со која се предлагаат две решенија.
- Првото решение е, да останеме јавно претпријатие какво што сме сега, или да направиме една внатрешна реорганизација која сами ќе ја направиме, а Владата ќе ја потврди. Тоа значи, дека ако сме ЈП сеуште сме под капа на државата и една од најголемите предности на ЈП е тоа што не може да оди во стечај, без разлика на тоа колкав е долгот, зашто доколку оди во стечај тогаш државата е должна да ги надомести долговите, зашто тоа е фактички ликвидација.

Втора работа е тоа што шумите и шумското богатство не е нешто за што може да се пазари. Ако се има предвид примерот од некои други земји каде што се формирале АД друштва со мешовит капитал и шумите се дадени на концесија, постои една страшна опасност од злоупотреба во континуитет, и сите оние кои што тоа го направиле се враќаат на старо.

Една од варијантите е ЈП, да прерасне во некој Фонд или Агенција што е пак под буџет на РМ, но за тоа веќе постојат негативни искуства, зашто тоа значи рестрикција на работни места, отпуштање... Значи, едниот став е, да го одржиме како ЈП со тоа што делот од овие заостанати долгови ќе ни помогне Владата со што би се олеснила работата, ова заради фактот дека се наоѓаат начини и сили да се плаќаат сите придонеси и плати тековно. Затоа велам дека, мора да продолжиме со работа и со успех, со штедење и позитивен однос кон работата.

- Вториот модел кој што се заговара е АД во сопственост на државата со 100% државен капитал. Која е предноста на овој модел? – Ако сме акционерско друштво независно чиј и колкав процент е во државна сопственост, за сите нас како вработени, со исклучок на мене...вие нема да бидете под капа на државата, ни како, јавни ни како државни службеници, нема да важат ваквите правила туку ќе се вратиме под Законот за работни односи каде би имало други правила на игра, но во исто време, во АД важат и правила од законот за трговски друштва, пазарната економија, каде што платите нема да бидат фиксни, туку според сработеното. Нормално дека ќе има принцип на наградување, но и на казнување, но исто така ќе има и технолошки вишок и ред други работи. Тоа е опасноста, или предноста во овој модел. Предноста на овој модел е отпишувањето на долговите, односно, тие нема да се отпишат туку ќе се префлат во основачки капитал, траен влог (што е единствена предност). Според европските закони и конвенции, има строга наредба, дена ни едно АД не може да остане во државна сопственост и, ако ние претендираме да влеземе во ЕУ, а кога - тогаш ќе влеземе, мораме да оставиме одлука дека капиталот ќе биде поделен, значи треба да биде 49% наш, 51% на државата и тогаш не знаеме кај ќе завршиме, кој ќе ни стане газда, а секој газда има свои правила на игра. Ова се двата модела кои се разгледуваат, оптимистички е, сепак дека ние претендираме да останеме јавно претпријатие со апостроф на тоа дека Владата како наш основач и сопственик, најде модус заедно со нас, за овие долгови кои се од поодминати години, се изнајде законски начин, како да бидат отпишани, за да не ни пречат на нашето тековно работење. А, нашата обврска кон фондот останува да ја плаќаме ние. Јас мислам дека тоа е оптимално решение, зашто така работата ни се олеснува. И кога минатите четири години ќе се спомнеше трансформација, се чувствувавше страв од тоа дали ќе има последици за вработените. Еден период се спомнуваа ДООЕЛИ, региони и други претпоставки, јас можам да ви кажам дека тоа нема да се случи, дека нема да има отпуштања од работа, а наша задача е да се трудиме да работиме и сите да земаме плата.

Планови за 2013 година

Што се однесува до наредната година, заедно со менаџерскиот тим, 2013 година ја планираме оптимистички, односно планираме да влеземе во инвестиции. Храброст за тоа ни дава тоа што вложувањата кои ги направивме во 2012 година, трите булдожери и 20 те Лади Ниви, тоа што го обновивме возниот парк даде резултат. Прв пат годинава сме без тендер за одржување, пробивање и изградба на патишта, кој што досега не чинеше многу пари и време, зашто многупати бевме спречувани, заради задоцнето плаќање да не можеме да влеземе во шума и да си ја вршиме работата, а со тоа паѓаше производството и приходите. Сега статистиките велат, дека само со работата на трите булдожери, површината која тие ја работеле, ако одела на тендер, ќе не чинела 16 мил. денари (доколку се сработела 100%, но ако се вратиме наназад ќе видиме дека ни еден тендер не е комплетно завршен), а вака не чини повеќекратно поевтино, а и планот за работа е натфрлен. Значи дека заштедата за сервисирање на делови е голема, зашто, кај новите машини добиваме гарантен рок од три години. Врз основа на овие согледувања планираме набавка на уште три булдожери (тендерот е завршен и очекуваме што поскоро да стигнат).

Исто така, во преговори сум со претставници на ИМК "14 Октобар" од Крушевац, кои што се подготвени, нашите 20-тина стари, веќе расходувани булдожери, во рамки на законска регулатива да го откупат и за сметка на тоа да ни дадат нови.

Тие нудат и ремонт на постоечките машини, набавка на резервни делови, како и тековно одржување, а сите сме свесни за тоа дека најмногу средства ни се одлеваат за набавка на резервни делови. Затоа добро ќе ја разгледаме оваа понуда и што поскоро, планирам со дел од менаџерскиот тим да ги посетам и да ги видам капацитетите со кои располагаат за поправка на старите, а и на некои нови производи кои ги имаат. Тоа е чекор напред, секако. Се планира и освежување на возниот парк и тоа со ципови и теренски возила. Треба да се набават уште 10 теренски возила за подружниците кои не добија до сега и да надолниме со уште 30-35 возила кои ќе бидат ципови, но ќе можат да послужат и како лесни коли. Планирано е набавка на нови 7 тонски камиони, кои ќе служат за превоз на дрвна маса и тоа во подружници каде што комплетно ќе се врши работата со сопствени сили и механизација. Тоа не значи дека нема да има тендери, туку дека ќе одиме како што ни одговара (за дестинации подолги од 50км). Со измените на законот (една од нив) е укинувањето на продажба од шумско-камионски пат, што значи дека ние продажбата мораме да ја вршиме исклучиво од складови, и тоа не само ние, туку и сите други. Значи, ако нема продажба од шума, треба да се складира, а ако се складира, зошто не би се носело до директниот купувач, но за тоа се потребни камиони и токму заради тоа треба да направиме напор да ги набавиме.

Следна работа која е многу важна, а не е многу скапа, ние мораме да набавиме машини за пакување на палети, со што на некој начин ќе ги пресретнеме приватниците кои ќе бидат подготвени на секој начин да стигнат до купувачот, со конкурентен производ.

Тоа се дел од инвестициите кои ги планираме за следната година...делува преоптимистички, но секако дека сме размислувале за тоа. Полека треба да почнеме и со кредитирање, да се искористат поволни линии на банкарски кредити кои треба да ги следиме и секако со добра програма, мислам дека ќе ги добиеме.

Тоа ќе бидат исклучиво наменски кредити, за средства со кои ќе се произведува и парите ќе се враќаат. Во услови на рецесија и криза, најодговорно тврдам, дека Македонија и Владата на РМ го нашла рецептот на кој и позавидуваат многу други држави, па и оваа наша опозиција. Фактот што стопанството на Македонија функционира и покрај кризата е во тоа што се земаат наменски кредити кои потоа се вложуваат онаму кај што треба и се враќаат. Ќе бараме начин и ние да го употребиме тоа.

Намалување на шумски кражби

Со измените во Кривичниот законик се предвидува и шумската кражба да стане кривично дело. Значи, секој кој ќе биде затекнат во шума со секира или со пила (не е важно за колкава количина се работи), оди право во затвор (нема повеќе пријави парични казни), така беше во минатото кога скоро да немаше шумски кражби. Исто така има заострување во делот на конфискацијата. Повеќе нема да конфискува само она што е најдено кај прекршителот, туку и за и имотната корист од кривично дело. Ако проценката е голема, ќе се наплаќа со друг личен имот со кој располага прекршителот. Со процесуирање на оваа мерка дополнително ќе се зголемат приходите за ЈП. Јас тврдам, иако изгледа

преоптимистички, дека од ова претпријатие може да се направи модерно, доходовно и успешно претпријатие, во што, искрено, не верував во 2009. година кога ја прифатив оваа работа. Значи, рецептот е многу едноставен: работа и дисциплина, намалување на криминогените дејствија, да се намалат кражбите и злоупотребите од наши вработени, да работиме почесно (да не мислиме на добивката на некои таму дотурачи, секачи и други подизведувачи), туку се она што досега ни го земале да го прибереме и тие да зависат од нас.

Зголемување на работната дисциплина

Друг момент е тоа што, откако од пред една година сме јавна администрација, според податоците на дисциплинската комисија, ќе звучи неубаво, но имало дури 80 дисциплински постапки, од кои 7 откази, 35 прекршочни и 7 јавни опомени, што и тоа како зборува за недисциплина. Ако се вратиме наназад, откако јас сум директор, бројот изнесува околу 100 постапки. Сите податоци ќе бидат јавно објавувани во нашиот весник Наши шуми, никој нема да биде поштеден и нека се срамат оние кои се прекршителите. Во исто време, ќе кажеме колку пријави се поднесле, што ние, што МВР, а исто така, морам да кажам дека за неажурно и несовесно работење од поединци ЈПМШ е казнето со 25 000 евра, директорот со 5000 е, 500 некој од другите одговорни... Затоа мора да им ставиме крај на ваквите злоупотреби и најавувам дека ќе бидам многу ригорозен. Сакам да упатам јавна пофалба за Службата за внатрешна ревизија и Внатрешната контрола (која е формирана малку подоцна) и кои навистина одговорија на задачата и покрај сите закани и организиран криминал и за што допрва ќе има епилог. Во ПШС Црн бор, Прилеп, двајца се избркани од работа, 7 се казнети со парични казни. Постапки имаме и во Велес, Демир Капија и други ПШС, сега е актуелна со Гостивар и.т.н. Сето ова се откри од нашите служби и со тоа се отворија очите на сите дека се прави ваков криминал. Владата донесе одлуки. Заклучок е дека само со поштрување на казните може да се дојде до резултат. Но, за сето тоа да се спроведе, треба да се почне од нас самите. Благодарност и до сите вас за залагањето во работата.

Годинава добивме од Владата дозвола на примање на волонтери и јас се надевам дека набрзо ќе бидеме збогатени со нови млади вработени стручњаци, зашто веќе по природен одлив има заминато од работа, а ние имаме недостаток покрај на шумарски инженери, и на информатичари и други струки.

И на крај, сите ги поздравувам, им посакувам многу здравје, среќа, успех во семејството и во работата...да останат и понатаму во Македонски шуми, задоволни и среќни да излегуваат од тука. Да се зголеми платата во 2013, да имаме пари тоа да го направиме, со заедички сили...Нека ви е Среќна Новата 2013 година !

ПОТПИШАН МЕМОРАНДУМ ЗА РАЗБИРАЊЕ МЕЃУ УНДП И ЈП “МАКЕДОНСКИ ШУМИ”

Јавното претпријатие „Македонски шуми“ и Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП), на **16 јануари 2013** година потпишаа **Меморандум за разбирање** за една поширока заедничка иницијатива во Преспанскиот регион. Меморандумот за разбирање е потпишан од страна на Генералниот директор на ЈП „Македонски шуми“, г-дин Жарко Караџоски и Заменик постојаниот претставник на УНДП, г-дин Алесандро Фракасети.

Во рамките на *Проектот за заштита на Преспанското Езеро*, кој се спроведува од страна на УНДП, обезбеден е буџет од околу 1,000,000 УСД за инвестиции за заштита од негативните ефекти на ерозијата. Во рамките на проектот, во текот на наредните неколку години, планирано е спроведување на серија на антиерозивни мерки преку подобрување на шумската покривка и регулирање на главните поројни водотеци во сливот на Преспанското Езеро. Како подготовка на овие мерки, во текот на наредните месеци ќе се работи на подигнување на нов расадник во Преспа, во близина на селото Асамати. Овој модерен расадник се очекува во голема мерка да ги обезбеди потребниот автохтон саден материјал за идните пошумувања во Преспа.

Проектот за заштита на Преспанското Езеро има за главна цел воведување на сеопфатни мерки кои значително ќе го подобрат еколошкиот статус на Преспанското Езеро и ќе обезбедат контрола на процесите на еутрофикација на долг рок. Проектот е базиран на препораките од Планот за управување со сливот на Преспанското Езеро, при што намерата е да се намалат притисоците од: земјоделството, шумските површини, загадените притоки, отпадните води и цврстиот отпад. Во областа на шумарството проектот има за цел да спроведе серија на антиерозивни мерки преку подобрување на шумската покривка и регулирање на главните поројни водотеци во сливот. Во текот на наредните неколку години се планира значително да се подобри шумската покривка преку опсежни пошумувања. Покрај контролата на ерозијата, обновувањето на шумската покривка ќе резултира со дополнителни придобивски кои произлегуваат од функционалните шумски екосистеми (пр. обезбедување на значајни живеалишта на живиот свет, подобрување на хидролошкиот режим во сливот, производство на дрвна маса и врзување на CO₂).

Како подготовка за овие планирани активности проектот има намера да обезбеди поддршка на надлежните од областа на шумарството (Јавното претпријатие „Македонски шуми“) во зголемувањето на продуктивноста на постојните расадници во Преспа. Додека оперативно, проектот ќе се спроведува во соработка со поддржницата на ЈП Македонски шуми во Ресен (т.е. Преспа дрво), овој меморандум се потпишува со главната канцеларија на ЈП „Македонски шуми“ која всушност е крајно надлежна за управувањето со шумите и шумарството во државата. ЈП „Македонски шуми“ моментално поседува земјиште со површина од

околу 0,7 хектари наменето за поддигнување на расадник. Поради моменталните ограничени ресурси претпријатието не е во можност да го подигне расадникот без дополнителна поддршка. Ова земјиште се наоѓа во близина на село Асамати.

Поаѓајќи од претходното позитивно искуство во спроведување на слични активности со ЈП „Македонски шуми“, УНДП има намера да обезбеди техничка и финансиска поддршка во воспоставување на модерен расадник којшто ќе се користи за производство на автохтони садници, во согласност со потпишаниот проектен документ на *Проектот за заштита на Преспанското Езеро*. Целта на овој Меморандум за разбирање е да се дефинира рамката на соработка помеѓу Страните во напорите за спроведување на антиерозивни мерки во сливот на Преспанското Езеро и подигнување на расадник на автохтони дрвени видови во близина на селото Асамати. Проектот за заштита на Преспанското Езеро кој отпочна во јули 2012 година се спроведува преку партнерството на УНДП со Општина Ресен и други субјекти на национално и локално ниво. Проектот кој ќе се спроведува во текот на наредните шест години има за цел преку спроведување на серија на мерки во главните сектори да придонесе кон значително подобрување на еколошкиот статус на Преспанското Езеро. Финансиската поддршка за овој проект во вредност од 5,000,000 Швајцарски франци е обезбедена од страна на Швајцарската влада, преку Швајцарската агенција за развој и соработка (СДЦ).

65 ГОДИНИ ШУМАРСКИ ФАКУЛТЕТ

Шумарскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Република Македонија, е основан во далечната 1947 година. Денес, тој претставува единствена високообразовна и научноистражувачка институција од областа на шумарството и дрвната индустрија во Р. Македонија.

Во тековната 2012. година се навршуваат 65 години од формирањето на Шумарскиот факултет во Скопје од високото образование на стручни кадри, научно истражувачка и применувачка работа во областа на шумарството и 40 години од високото образование на стручни кадри, научно истражувачка и применувачка работа во областа на дрвната индустрија во Република Македонија. Овој јубилеј се одбележува со голем број активности.

Јубилеите постојат за да се прослават, но и за да се сумираат резултатите на работата, достигнувањата и постигнување на што повисоко котирачко место во наставно-научната дејност на локално и светско ниво. Самиот факт што факултетот успешно работи и функционира полни 65 години, укажува на тоа дека оваа научно-образовна институција веќе го има постојаното место во стопанството и науката на Република Македонија. По повод 65. годишнината од постоењето на Шумарскиот факултет од Скопје, во тековната 2012 година спроведени се низа активности за одбележување на овој значаен јубилеј.

На СВЕЧЕНАТА СЕДНИЦА, одржана во простории на УКИМ Шумарски факултет во Скопје на 21.12. 2012, беше претставена и промовирана

- **Монографијата** "65 години Шумарски факултет-Скопје", со куса и ефектна презентација на Доц.д-р Николчо Велковски, одговорен уредник на ова дело кое сведочи за минатото и сегашното постоење и функционирање на ШФ. Монографијата изобилува со сите податоци и сведочења за функционирањето на Шумарскиот факултет, претставени прегледно во неколку тематски целини кои заедно ја претставуваат завидно богатата и плодна работа на факултетот.
- **Промоција и презентација** на научното списание "Шумарски преглед" "FOREST REVIEW" кое за прв пат има меѓународен карактер и покрај на македонски излегува и на англиски јазик. Главен и одговорен уредник на ова научно списание со Уредувачки одбор од значајни имиња од теоријата на шумарството е, д-р Љупчо Несторовски, кој во кусото обраќање ја објасни целта на ова списание, динамиката на излегување и нагласи дека во ова прво меѓународно издание има објавено 16 научни трудови, што несомнено ја збогатува научната јавност со потврдени и нови сознанија од областа на шумарството.
- **Постер презентација** која беше поставена во холот на ШФ, ги претстави активни на ШФ преку научни постери, трудови, скрипти и книги
- **Изложба на уметнички фотографии** снимени и изработени од проф. д-р Јане Ацевски од Катедрата за Дендрологија и фитоценологија, насловена "НА ПРИРОДАТА, СО ЉУБОВ", на која навистина се гледа неспорната интеракција на чувства меѓу човекот и природата.
- **Презентација** на книги и учебни помагала на која се претставени сите издаденија за едукација на студентите во последните 5 години

На крајот од програмата, присутните ги разменија своите импресии за прославата на Јубилејот на Коктелот кој беше организиран во холот на Шумарски факултет во Скопје. На Свечената академија учествуваа голем број на званичници меѓу кои Ректорот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, проф д-р Велимир Стојковски, претставници на ректоратот, Неговото правостештенство г.г. Стефан, ген. директор на ЈП Македонски шуми, Жарко Караџоски, претставници на Шумарските факултети од регионот, деканот и продеканите на ШФ, студенти,

поранешни студенти и претставници на многу институции со кои ШФ соработува. Во свеченото обраќање, **Деканот на Шумарскиот факултет, проф. д-р Александар Трендафилов**, ги поздрави присутните и давајќи краток осврт кон историскиот развој на факултетот од основањето во 1950 година и сите трансформации низ кои поминал, ја потенцираше последната:

"Од летниот семестар во учебната 2011/12 година, согласно Законот за основање на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер, Шумарскиот факултет се трансформира во 2 (две) самостојни институции:

1. Шумарски факултет и

2. Факултет за дизајн и технологии на мебел и ентериер.

Денеска, Факултетот функционира со 2 (две) студиски програми на додипломски студии, 10 (десет) студиски програми на постдипломски студии и докторски студии по менторски систем. Од основањето до денес на Шумарскиот факултет во Скопје дипломираше 3300, магистрирале 78, и со звањето доктори на шумарски науки се стекнале 71 студенти." Понатаму, тој нагласи дека: "Основна мисија на Факултетот, е едукација и етаблирање на високообразовани научноистражувачки кадар од областа на шумарството, пејзажното дизајнирање, организацијата и

управувањето со заштитените подрачја во шумските екосистеми. Од историски аспект, несомнено е дека Шумарскиот факултет во Скопје, од основањето до денеска, во различни периоди со различно ниво на успех, ја остварувал својата мисија. Во периодот меѓу шеесеттите и осумдесеттите години на минатиот век, на нашиот факултет дипломирале и многу студенти надвор од границите на Република Македонија,

првенствено од Арапските земји и Африка, а што е и позначајно и од регионот, нашето најблиско економско, културно и демографско опкружување. Во своето долгогодишно постоење, развој и одржливост, Шумарскиот факултет во Скопје е во функција на креација, организација и реализација на најсуштинските, најзначајните и стратешките проекти од

областа на шумарството и дејностите поврзани со областа шумарство. Во овој контекст, треба да се потенцира улогата и значењето на Фондот за пошумување, преку чии програмски активности во периодот помеѓу шеесеттите и осумдесеттите години се реализирани и најкапиталните инвестиции во областа на шумарството во Републиката. Во последно време евидентна е потребата од возобновување на Фондот за шуми, со што преку системски, програмски и стратешки документи и акции ќе придонесеме за заштита, одржлив развој и унапредување на шумските ресурси во Република Македонија и пошироко. Нераскинлив дел од активностите на ШФ, се и научноистражувачките и стручно-апликативните проекти, со што се дава придонес, како на локално така и на национално, регионално и пошироко рамниште. Шумарскиот факултет во Скопје со сите свои кадровски капацитети и ресурси, согласно позитивните законски прописи, стои на располагање на институциите на системот и граѓаните на Република Македонија, за што и е основан. Отсекогаш, сега и во иднина ќе се залагам за „политика на здраво шумарство“, шумарство кое ќе биде имуно или најмалку зависно од актуелните и дневните политики, сè со цел да ја оствариме визијата и мисијата на Институцијата, граѓаните и шумарството. Впрочем, заради тоа сме и основани, а така и треба да продолжиме да делуваме. Честитајќи им го јубилејот на сите шумари и наши поддржувачи и пријатели, должен сум во мое лично име, а пред сè во име на искрените, добронамерните, чесните и вештите шумари, да упатам апел до сите наши политичари и политичарите на планетата Земја: **Сите заедно да ги сочуваме, одржиме и унапредиме природните ресурси, првенствено шумите...** “- го заврши својот поздравен говор Деканот на Шумарскиот факултет.

После доделувањето на признанија и плакети, збор зедоа и дел од претставниците на институциите, меѓу кои и *ген. директор на ЈП Македонски шуми, Жарко Караџоски*, кој во своето обраќање ги поздрави присутните и ја нагласи нераскинливата врска меѓу двете институции Шумарскиот факултет, како образовна и ЈП Македонски шуми како стопанска организација во која претежно се вработуваат високообразовните кадри, потенцирајќи: “Јавното претријатие за стопанисување со шуми во државна сопственост “Македонски шуми” функционира како важен стопански субјект во Република Македонија, следејќи ги политичките и економските промени во Република Македонија во согласност со евроинтеграциските процеси кои налагаат приоритети и фокусирање кон општокорисните функции на шумата и нејзиното стопанисување, интегрирајќи се во многу поширок контекст во кој заштитата и грижата за природата и животна средина се ставени во прв план.

Природното интегрирање на шумарските кадри во стопанството и економијата претставува само дел од нераскинливата поврзаност меѓу Шумарскиот факултет како образовна и ЈП Македонски шуми, како институција која стопанисува со шумите. Нашата досегашна соработка и соработката во иднина

се императив на напредокот и функционирањето на двете институции која ќе го доведе шумарството на повисоко ниво. Во име на, токму таквата соработка и желба за напредок, развој и просперитет на шумарството, уште еднаш Ви го честитам овој значаен Јубилеј и Ви посакувам многу успех во идното работење.”

Подготвила:

Соња Никчевиќ

ПШС Куманово-Куманово

Разговор со раководителот на ПШС “Куманово” – Куманово
Дипл.ецц Ваит Саити

ПШС “Куманово” - 60 години домаќинско работење

Во Куманово пристигнавме во веројатно најстудениот ден во годината. Целта на посетата беше да се одбележат активностите, начинот на работа и постигнатите резултати на оваа подружница, која со разни трансформации го одбележува 60 – годишното постоење, од кои 14 години во рамките на ЈП Македонски шуми. Не пречека студеното декемвриско сонце и белината на снегот во кругот на дирекцијата на подружницата која се протега на околу 2000м². Пријатно изненадени од промените во изгледот на кругот во кој функционира подружницата и љубезноста домаќинот, дипл. ецц Ваит Саити-раководител на ПШС “Куманово” – Куманово, не можевме да не ја забележиме разликата од впечатокот од пред неколку години. Бараката во која порано беше сместена дирекцијата, сега е помошна просторија, а сите вработени се сместени во адаптираните и реновирани простории во зградата на поранешната пила (која не работи) и се гледа тенденцијата за подобрување на условите за работа вработените, заокружено со изгледот на дворот кој е оплеменет со хортикултурни растенија. Чисто, средено и пријатно како во секоја домаќинска куќа, што според зборовите на раководителот на подружницата е првична цел и предуслов за успех.

“ Заедно со дисциплината и секојдневната соработка со сите вработени, во секој миг, се предуслов за успех кој евидентен, - го започнавме разговорот со нашиот домаќин кој понатаму продолжи со презентацијата на работата на подружницата од почетокот на неговото назначување за раководител во почетокот на април, 2012 година. ”

Вкупна површина со земјиште со кое располага ПШС Куманово-Куманово е 14.600 м² во кругот на Дирекцијата, 68,373 м² во РЕ Расадник и парцела од 2017 м² или вкупно 84.990 м². Подружницата располага со произведен капацитет пила која не работи и седум пластеници во расадникот. Во Подружницата стопанисуваат пет ШСЕ кои што работат врз основа на уредени ШСО и тоа ШСЕ Копиљача, ШСЕ Козјак, ШСЕ Црн Врв, ШСЕ Вуксан и ШСЕ П.Д.П. со вкупна површина од 23.367 ха. Годишен сечив етат во сите ШСЕ е 16.183 м² дрвна маса. Во зависност од надморската височина во која што се наоѓаат ШСЕ ги има следните шумски видови: бука, смрча, горун, плоскач, црн бор, габер, јасен, багрем. Во моментот во Подружницата има вкупно 79 вработени.

-Каква е актуелната состојба во ПШС “Куманово”, денес после 60 години од формирањето како Шумско стопанство и последниве 14 години во рамките на ЈП Македонски шуми?

- Што се однесува до актуелната финансиска состојба на која што јас инсистирам особено, можам да кажам дека со моето доаѓање во втор мандат како раководител на Подружницата од 10-ти април оваа година затекнатата состојба беше катастрофално лоша, што може да се види и од завршниот извештај од 2011 година. Минусно салдо беше 16 милиони денари. Заклучно со 4-ти месец 2012 година, салдото изнесуваше минус 7 милиони денари, а тука не е вклучено едно доспеано судско решение од 2 милиони денари, што значи дека од април месец наваму ја започнавме годината со минус 9 милиони денари.

Благодарение на залагањето на сите вработени и новиот начин на работа кој го воведов со моето доаѓање, вклучувајќи ме и мене, не постои работно време, тоа значи дека се работи според потребите и во сабота и во недела и прекувреме. Резултатите на ваквата работа набрзо се покажаа и ние за 6 месеци успеавме пред се да ја смениме сликата за нас како подружница, почнувајќи со средување на кругот во кој што работиме и функционираме. Затекнавме дрва што за огрев, што техничка дрвна маса, расфрлани насекаде низ кругот коишто буквално заради староста и временските услови беа неупотребливи. Сите што доаѓале до минатата година знаат дека Дирекцијата беше сместена во стар времен објект (барака) направен пред 60 години, со мизерни услови за работа. Според мене, домаќински е прво да се исчисти дворот, да се создадат пристojни услови за работа, а потоа да се очекуваат резултати. Затоа, во просториите на пианата адаптиравме еден дел кадешто како што гледате работиме во нормални услови. Покрај тоа, дворот го оплеменивме со садници кои што со тек на времето, во иднина ќе ја претставуваат вистинската грижа за иднината на нашите вработени. Во тоа се состојат нашите еколошки заложби за заштитата на животната средина. Благодарение на поддршката на генералниот директор на ЈПМШ, како и на менаџерскиот тим кои имаа разбирање за нашата состојба, ние го исполнивме нашиот план да работиме во современи услови и да можеме да и се посветиме на работата.

-Кои се следните активности кои ги планирате за санирање на состојбата во подружницата?

Јас можам да споредам, според зборовите на постари колеги и ова што се случува денес, дека се гледа напредок во работата. На пример, за прв пат после многу години е пробиеан шумски пат за којшто во Планот за 2013 година планираме да се направи тендер и со пробивање на делница од 2-3 километри ќе се стигне до место каде што има голем сечив етат, а досега не бил достапен. Зборував за плановите, но морам да кажам дека многу голем проблем ни претставува возниот парк којшто можам да речам дека воопшто не постои, или е неупотреблив. Во првата транша на Лади Ниви коишто ги набави ЈПМШ ние не добивме ново возило и сега мака мачиме со старите возила.

Имаме на располагање два стари камиони коишто секогаш се расипуваат и со кои треба да се постигне планот. Имаме и еден трактор и еден булдожер кои се многу стари. Тука да ги додадеме и 2-3 стари теренски возила со кои техничарите одат во шума. Но и покрај проблемите со кои што се судираме се постигнаа добри резултати. Во бројки тоа значи од 9 милиони минус за 4 месеци, ние заклучно со 31. октомври го изреализиравме годишниот план, што значи ноември и декември со производството што ќе го оствариме, Планот ќе биде натфрлен.

Од планираните 885 м³ за месец ноември 2012 година податоците покажуваат дека е остварено 2294,26 м³ што претставува индекс од 259 %. Значи се работи со полна пара. Што се однесува до пласманот до производите, сето огревно дрво што беше во шума, на плацови, е продадено на локалното население. Согласно одлуката на Владата, продадено е со 10% попуст и 20% попуст за социјални случаи. Задоволени се сите потреби и немаме никакви приговори за она што го ветивме преку медиумите, благодарение на добрата организација на работа и големо залагање за да се обезбедат потребните количини. Тоа значи дека планираните 13 000 м³ се веќе исечени и продадени.

Планови за работа во иднина

Реализацијата на плановите ја започнавме со средување на кругот и сега се гледа дека се работи за домаќинска куќа, тоа е имиџ што сакаме да го создадеме кај јавноста во рамките на ЈПМШ дека сме успешни, штедливи и вредно си ја работиме работата. Што се однесува до рестартирањето на пианата постои таква можност, имаме изработено елаборат којшто е доставен до дирекцијата на ЈПМШ и треба да се одлучи дали евентуалното рестартирање би било рентабилно. Моето лично мислење како економист е дека постои економска оправданост бидејќи во ПШС Куманово сите 79 вработени треба да се вклучат во работниот процес. Тоа не значи дека има неангажирани работници. Мојот принцип на работа е прв да доаѓам на работното место и во консултација со останатите да го планирам работниот ден. Во постојана комуникација сум со сите работници преку телефон и имам апсолутна прегледност на работата и во секој момент добивам извештаи за сработеното и за евентуални проблеми коишто треба да се решат. Токму затоа сметам дека постигнуваме успеси и ефективност во работата. Во однос на моето мислење за рестартирање на пианата, мислам дека би ги искористиле капацитетите на неискористена работна сила од вработените во зимскиот период кога се лоши условите за работа во шума. Морам да нагласам и уште еден од горливите проблеми, а тоа е недостаток на инженерски кадар. Двајца од шумарските инженери за кратко време заминуваат во пензија и тие места треба да се пополнат, а и да се докипира стручниот тим со дополнителна стручна работна сила. Но за тоа се одлучува во Дирекцијата на ЈПМШ и јас се надевам дека ќе се излезе во пресрет зашто на шумарските инженери им е работа во шумата. Доколку сите овие тековни проблеми

се решат со желбата со којашто и приоѓаме на работата, сметам дека и следната година планот ќе биде натфрлен.

Како излегувате на крај со проблемите со тужбите со вработените во ПШС “Куманово”?

Сите во Дирекцијата се запознаени со проблемите со тужбите со вработените во ПШС “Куманово”. Почнувајќи од 1999 па наваму се случува еден феномен на тужење на вработените по најразлични основи и сето тоа на штета на претпријатието. За жал, сеуште има судски решенија кои не се прокнижени и се надевам дека во соработка со правната служба и финансии, конечно ќе знаеме за какви решенија се работи и дека тие ќе се процесуираат. Врз основа на овие судски решенија се одлеваа огромни финансиски средства. Тоа било во изминатиот период, додека оваа година имавме само една тужба која требаше да се плати и износот беше 2 милиони денари. Тоа е случај од минатото, а сега бидејќи сите придонеси и давачки на вработените се подмируваат на време, постои дисциплина и ред во работата, а со тоа доаѓаат и резултатите и задоволството кај вработените. За сите евентуални незадоволства јас сум навремено известен и се трудам на адекватен начин да помогнам во решавањето на спорните моменти за да не стигнат до суд.

Вие сметате дека непосредниот контакт со вработените многу придонесува за подобра координација и извршување на работата?

Да, моето искуство го кажува тоа, дека пред се со личен пример на дисциплина и однос кон работата, како и подготвеност во секој момент да се помогне има резултати. На пример, случајот со последното влошување на временските услови кога дел од вработените останале отсечени во шума и кога со сите можни расположиви средства и начини има помогнавме да се вратат. Исто така е битен и рејтингот кај граѓаните за извршување на нивните барања за дрва. Сите барања кои беа поднесени и документирани после одлуката на владата за намалување на цените беа задоволени од наша страна, што секако не чинеше дополнително залагање, но битно е дека имаше резултати. Куманово и Кумановско важат за еден регион каде што има многу кражби на дрва, но ние во моментот имаме многу добра соработка со шумската полиција. Шумарите си ја работат својата работа во шума и ги пријавуваат крадците, а потоа работата ја презема шумската полиција. На нашето стовариште, во кругот на расадникот се наоѓаат голем број на запленети возила од шумската полиција или од шумочуварите, со се дрвна маса. За жал, заради спората судска разрешница имаме запленети возила кои што стојат по 2-3 години на плац. Тие запленети возила неретко се случува да постојат обиди за насилно влегување на складот, при што секако делуваат нашите чувари и тоа го спречуваат.

Стабилизација на подружницата

На крај, морам да кажам дека ПШС “Куманово” од проблематична подружница е на пат да во следната 2013 година биде успешна. Годинава се полнат 60 години од постоењето од Подружницата и ние не смееме да дозволиме со недомаќинско работење да го изгубиме ова што сме го сработиле. Морам да ја нагласам добрата соработка со дирекцијата на ЈПМШ и целиот менаџерски тим и генералниот директор и за поддршката, зашто ние ги кажувавме нашите проблеми и дававме иницијатива, но без нивна помош не ќе можевме да дојдеме до овие резултати. Сега кога добивме солиден простор за работа, останува само да се организираме и да си ја работиме работата. За следната година останува да направиме напори за обновување на механизацијата и консолидација на вработените за тековно реализирање на зацртаното со планот во рамките на ЈП Македонски шуми.

Разговорот го водеше *Соња Никчевиќ*

Расадник “Режановски врби”, ПШС “Куманово”

Расадникот во Куманово опстојува повеќе од 40 години. Формиран е во 70-тите години од првиот директор на ШС “Куманово”, Бранко Станковски, кој ги согледал состојбите на шумскиот фонд, неповолниот видов состав и ограничената можност за вршење за општокорисни функции и во него се произведуваат токму потребните видови, ни рече раководителот на расадникот, шум.инж. Весна Темелковска.

“Расадникот зафаќа површина од 6 ха, од кои еден ха е под објекти за производство на садници за пошумување и 5 ха обработлива земјоделска површина.

Расадничката површина е осовременета и во денешни услови функционира како профитабилен капацитет. Во 2002 годинана површина од 1 ха, со помош на Владата на Р Македонија и донација од Телеком се изградија 7 објекти од по 1000м², од кои 2 пластеника и 5 мрежника со произведен капацитет од 3 000 000 садници. Во производството на садници се применува јукосат начин на производство, со употреба на јук-касети. Истиот принцип на производство се применува и во расадниците во Свети николе и Струмица. Се произведуваат претежно иглолисни видови(црн бор, бел бор, ариш, чемпрес, смрча, дуглазија), а на класичен начин, во почва се произведуваат листопадни видови (багрем, јасен и даб, со семенски материјал од семенски центар во Берово. Во зависност од потребите, годишното производство на садници се движи од 1 до 3 милони садници, со што се задоволуваат потребите по ШСО на подружницата, за проширена репродукција, акцијата Ден на дрвото, како и за потребите на подружниците во западниот дел од Македонија (Тетово, Гостивар, Дебар, Струга). Садниците подлежат на фито и ентомолошка контрола и стручна контрола од Шумарскиот факултет во Скопје. Останатата површини од 5 ха се користи за производство на земјоделски култури (пченка, јачмен, детелина), кои пак, се користат за исхрана во ловиштата на ЈПМШ. Инфраструктурата во расадникот е на задоволително ниво (има струја, вода, телефон). Голем и сеуште нерешен проблем се големите поплави од Липковска река, кои се случуваат скоро секоја година и за кои би требало да се најде решение, како и за неизградениот мост на Липковска река и тешко пристапниот пат.” – заклучи нашата домаќинка која целиот работен век го поминала во расадникот. Нашите впечатоци и импресии од посетата на расадникот се сведуваа на прекрасна глетка во, со сонце искапана белина на декемврискиот ден. Ги забележавме вредните работници кои си ја извршуваа својата работа во расадникот и на складот и покрај големиот студ, стапките во снегот и контрастот на оголените гранки со бескрајното синило на небото.

Подготвила: Соња Никчевиќ

ПРЕДЛОГ ПЛАН ЗА РАБОТА НА СЕКТОР

Сектор за користење на други шумски производи и заштита на животната средина- екологија

Според предлог – планот на пом. директорот на новоформираните Сектор за користење на други шумски производи и заштита на животната средина- екологија, дипл. агроном Панче Николов, во Секторот, како новоформирана организациона единица во рамките на ЈП Македонски шуми, се планира унапредување и зајакнување на состојбата во областа на користење на други шумски производи, искористување на отпадната биомаса како обновлив извор на енергија, заштита на биодиверзитетот во шумските средини и мониторинг на состојбите, управување и стопанисување во заштитени подрачја, воведување на програми за агро-екологија во шумарството, користење на фондовите за развој на руралните средини, соработка со домашни и меѓународни институции и организации од областа на шумарството и екологијата, креирање и реализација на проекти и програми за развој на Секторот и Јавното Претпријатие Македонски шуми.

За исполнување на плановите за работа во наведените области, Секторот како приоритетни задачи ќе работи на следното :

- Уредување на правните акти и прописи, правилници, уредби и други законски акти:
 - предлози за измени и дополнување на законски и подзаконски акти (“Закон за шуми“, “Правилник за видовите на други шумски производи и начинот на користење и собирање на други шумски производи“ , и други);
 - предлог правилници (заедно со упатсва и прирачници) за внатрешна организација на работењето на Секторот и Подружниците на ЈП Македонски шуми ;
 - предлог за организација на евиденција и контрола на договорените правни лица - корисници на право на преостапување;
 - предлог за организација на законска контрола (инспекција) од овластените институции, постојни казнени мерки, поврзување и известување;
- Предлози за внатрешна организација и формирање тимови за работа на поедини области (стручни тела, комисии, работни групи);
- Едукација и тренинг на вработени во ЈП Македонски шуми за областите поврзани со работните задачи во Секторот (евиденција на склучени Договори, регистри на собирачи, откупувачи и трговци, евиденција на собрани количини, известување и друго);
- Изработка на едукативни материјали за обука на собирачи и откупувачи на други шумски производи,
- Предлози за максимално искористување на капацитетите за дестилација и сушење на други шумски производи во сопственост на ЈП Македонски шуми (Берово);
- Учество на работилници, семинари и обуки од областа, работни тела и комисии на ресорните институции;
- Креирање проекти за апликации кај домашни и меѓународни програми за финансиска поддршка.

Роковите за реализација на наведените активности ќе бидат поврзани директно со обезбедените услови за работа како на раководителот, така и на предложените тимови или работни групи, нивниот капацитет и обученост, како и директната поддршка од Секторот.

Уредувањето на областа за користење на други шумски производи како прв приоритет, организацијата и обуката на вработените, ќе биде комплетирана и поставена најкасно пред почетокот на наредната собирачка сезона во 2013 година (до крај на месец март). Другите активности по зададените области тековно ќе бидат исполнувани, за што постојано и навреме ќе биде писмено известен Генералниот Директор и Стручниот Колегиум на ЈП Македонски шуми.

ВО 2012 ГОДИНА, ДУРИ 75 ПРЕКРШИТЕЛИ НА РАБОТНАТА ДИСЦИПЛИНА - ФАКТ ШТО ЗАГРИЖУВА И ПРЕДУПРЕДУВА

Со почеток на примена на Законот за јавните службеници од 24.04.2011 г. вработените во ЈП „Македонски шуми“ - Скопје се стекнаа со статус на јавен службеник.

За повреда на работната дисциплина, јавниот службеник одговара дисциплински за дисциплинска неуредност и за дисциплински престап.

Директорот на ЈП „Македонски шуми“ Скопје согласно член 45 од Законот за јавни службеници формира Комисијата за водење на дисциплинска постапка за дисциплински престап која е составена од претседател и двајца членови од кои едниот е претставник на синдикатот и нивни заменици.

Јавниот службеник одговара дисциплински за дисциплинска неуредност и за дисциплински престап. Доколку јавниот службеник има направено потешка повреда на работната дисциплина станува збор за дисциплински престап, Комисија за водење на дисциплинска постапка формирана од Генералниот директор на јавното претпријатие спроведува дисциплинска постапка. Седиштето на Комисијата е во Дирекцијата на ЈП „Македонски шуми“ Скопје. Седницата се одржува во просториите на Дирекцијата на јавното претпријатие, но по потреба може и во Подружниците.

Комисијата се формира со Одлука на Директорот на ЈП „Македонски шуми“ Скопје. Комисијата е составена од претседател и двајца членови. Еден од членовите на Комисијата е претставник на синдикатот. Членовите на Комисијата имаат заменици. Комисијата работи во полн состав, а одлуката ја донесува со мнозинство гласови.

Претседателот на Комисијата е одговорен за законите, непристрасно и ефикасно извршување на работите од надлежност на Комисијата, раководи со работата на Комисијата, ја претставува Комисијата и ги потпишува актите што ги донесува Комисијата и се грижи за нивното спроведување. Претседател на Комисија за водење на дисциплинска постапка е *Дипл. Правник Катерина Георгиевска*, со која разговараме за начинот на работа на Комисијата која функционира по донесувањето на Законот за јавни службеници. Членовите на Комисијата и нивните заменици имаат права и должности да учествуваат во работата на седницата на Комисијата, да присуствуваат и да учествуваат во претресувањето и одлучувањето по предметите за кои се расправа на седницата на Комисијата, да покренуваат иницијативи за унапредување на методот на работа на Комисијата и се одговорни за законито, непристрасно и ефикасно извршување на работите од надлежност на Комисијата.

Начин на работа на Комисијата за водење дисциплинска постапка

Работата на Комисијата се организира на начин со кој се обезбедува ефикасно и рационално вршење на работите и задачите од нејзина надлежност. За ефикасно вршење на работите и задачите, Комисијата презема мерки за унапредување на своето работење. За работите од својата надлежност Комисијата во согласност со закон одлучува на седница. Комисијата своите работи и задачи ги остварува со примена на законските и другите материјални прописи и општи акти од областа за која е образувана. Претседателот на Комисијата закажува седница по потреба, а при постапувањето по еден Предлог за покренување на дисциплинска постапка заседава најмалку два пати и тоа: Седница за разгледување на новоподнесениот предлог за покренување на дисциплинска постапка – Подготвителна седница и Седница за главна расправа на која што постапува и одлучување по предлог за покренување на дисциплинска постапка. На подготвителната седница, Комисијата го разгледува новоподнесениот предлог за покренување на дисциплинска постапка при што утврдува дали предлогот ги содржи

потребните елементи согласно член 37-ѓ од Законот за јавни претпријатија и дали има потреба да се прибават дополнителни докази во постапката. Комисијата носи заклучок до јавниот службеник да се испрати Барање за изјаснување по поднесениот предлог, согласно чл.43 ст.2 од Закон за Јавни Службеници и чл. 37-ж од Законот за јавни претпријатија. Претседателот на комисијата закажува седница за расправа на која ги писмено ги повикува членовите на комисијата, јавниот службеник кој ја сторил повредата или неговиот застапник доколку го има, сведоци, а по потреба и други лица. Поканата се доставува лично на јавниот службеник во подружницата каде што работи јавниот службеник, односно на адреса на живеалиштето, односно престојувалиштето од кое јавниот службеник доаѓа на работа.

Начин на констатирање на одговорност на јавниот службеник

По спроведената доказна постапка и целосно утврдување на фактичката состојба, Комисијата пристапува кон советување и гласање. Доколку Комисијата констатира дека јавниот службеник не е одговорен или не се исполнети условите за донесување на решенија за изрекување на дисциплинска мерка му доставува на Директорот на јавното претпријатие образложен предлог да го отфрли предлогот за покренување на постапката, односно да ја запре постапката. Доколку Комисијата констатира дека јавниот службеник направил дисциплински престап и дека е одговорен за направената повреда, му доставува на Генералниот Директор образложен предлог за соодветната дисциплинска мерка.

Годишен извештај за изречени мерки за утвредена дисциплинска одговорност за 2012 година

Во ПШС „Караџица“ Скопје има изречено вкупно 9 дисциплински мерки од кои изречени се четири парични казни, четири јавни опомени и една дисциплинска мерка – престанок на вработување;

Во ПШС „Бабуна“ Велес вкупно има изречено 7 дисциплински мерки од кои четири парични казни и три дисциплински мерки – престанок на вработување;

Во ПШС „Црн Бор“ Прилеп има изречено вкупно 6 дисциплински мерки и тоа: четири парични казни и две дисциплински мерки - престанок на вработување;

Во ПШС „Лопушник“ Кичево има изречено три парични казни;

Во Дирекцијата на ЈП „Македонски шуми“ има изречено три парични казни;

Во ПШС „Малешево“ Берово има изречено две парични казни;

Во ПШС „Осогово“ Крива Паланка има изречено две парични казни;

Во ПШС „Сандански“ Македонски Брод има изречено две јавни опомени;

Во ПШС „Осогово“ Кочани има изречено две парични казни и

Во ПШС „Галичица“ Охрид има изречено една парична казна

Од увидот во изречените дисциплински мерки на јавните службеници видно е дека против неколкумина јавни службеници од ПШС „Беласица“ Струмица“ изречени се по две дисциплински мерки, што е особено загрижувачки.

Подготвила:

дипл.правник Катерина Георгиевска

Започнато оградувањето на новото оградено ловиште “Мала круша” во ловиштето “Рожден” во Кавадарци

На 24.12.2012 година, во месноста “Мала круша” беше промовиран почетокот на изградбата на новото оградено ловиште на ЈП „Македонски шуми”. Планираниот ограден простор се наоѓа во ловиштето “Рожден”, на територијата со која стопанисува ПШС „Бор” од Кавадарци. Ловиштето “Рожден” е востановено како ловиште за крупен дивеч (срна и дива свиња) и се простира на вкупна површина од 14.758 хектари. На површина од околу 250 ха се планира да се изгради ограден простор за интензивно одгледување и застрел на дивеч. Со изградбата на ограденото ловиште ќе се започне со одгледување на елен лопатар, а за понатаму се планира и одгледување на обичен елен.

Симболичниот почеток на оградувањето на ловиштето го отвори генералниот директор на ЈП „Македонски шуми”, Жарко Караџоски во присуство на дел од менаџерскиот тим на ЈПМШ, Коста Парлапанов, помошник на ген. директор за лов, ловен туризам, фарми и рибници, Стојан Иванов, раководител на ПШС „Бор” од Кавадарци и вработени во ПШС „Бор” од Кавадарци.

Настанот го одбележаа дел од медиумите, а во кусата конференција за печат генералниот директор на ЈП „Македонски шуми”, Жарко Караџоски, рече:

“Целта на денешната посета на месноста “Мала круша” е свечено промовирање и симболично започнување на работите околу оградувањето на новото ловиште на Рожден. Ова се прави за првпат во овој регион на ловиштето Рожден кое е со вкупна површина од 14.758 хектари. Од денес па натаму почнуваме една постапка за оградување на, за почеток на 250 ха, а понатаму според потребите кои ќе се покажат. Со самото оградување ќе се донесат и одреден број на крупен дивеч, елен лопатар од ПШС Кожув, Гевгелија.

Гледаме дека овде постојат скоро сите објекти кои се потребни за ваква намена, но секако, имајќи ја предвид нивната старост, бараат вложувања за реновирање и модернизирање, според стандардите кои се очекуваат на пазарот за ваков вид на објекти. Планираме, значи, овој објект да го направиме комерцијален и достапен за

сите кои се заинтересирани за овој вид на туризам. За почеток се планира вложување на сопствени средства, а потоа, според преговорите кои ги водиме со претставници на Италијанската влада, се надеваме и на средства кои ќе бидат вложени од нивна страна. Претставници на ЈПМШ, деновиве беа гости на тамошна фирма која се бави со туризам и лов, и бидејќи тие се заинтересирани, очекуваме донација од страна на Италијанската агенција која ќе биде употребена токму за реновирање на оваа шумска куќа. Куќата се наоѓа во непосредна близина на планираниот ограден простор и ќе биде во функција за удобен престој и сместување на ловци, ловци – туристи и останати туристи во овој планинарски дом.

Постои голем интерес од странци кои го познаваат овој регион и ги знаат природните predispozicii на теренот. Интерес има, но зависи што ние ќе бидеме во можност да понудиме на потенцијалниот посетител, почнувајќи со лов, па се до спортски активности, а наша цел е да стане туристичко место со атрактивна понуда. Местото се наоѓа на околу 1000 мнв. и со прекрасниот воздух, водата, прекрасната природа, претставува вистински предизвик за секој љубител на природата, а ние тука го гледаме комерцијалниот ефект од вложувањата во овој капацитет. Со ова ЈП Македонски шуми ја заокружува понудата на ловиштата со кои концесионира. Според проектот буџетот за наредната година, за ова ловиште за почеток се планирани околу 5 милиони денари со самофинансирање, а понатаму, доколку се обезбедат средства од европските фондови преку италијанската влада, каде има доста средства за разни намени кои треба да се искористат.”

Стојан Иванов, раководител на ПШС „Бор“ од Кавадарци

“До овој објект води асфалтен пат во должина од 55 км, од кои само дел шумски пат кој не е асфалтиран но е во добра кондиција. Патот е во возна состојба и со мали вложување може да се доправи. Постојат сидани објекти кои се во употребна состојба и тоа зграда на два ката, помошни објекти, фурна. Всушност претставува мал ресорт. Се наоѓа на оптимална висина и со планираните вложувања од овој објект имаме големи очекувања во развојот на туризмот и афирмација на природните убавини на овој крај, а за нас како инвеститори, пристојна комерцијална добивка.”

Коста Парлапанов, помошник на ген. Директор за лов, ловен туризам, фарми и рибници

“ЈП “Македонски шуми“ стопанисува со 7 (седум) ловишта кои секоја година привлекуваат голем број на ловци заинтересирани за лов во нашата држава. Со активирањето на ова ловиште ќе се заокружи понудата на пазарот. Би сакал да напоменам дека се работи за прва поголема инвестиција во оградување ловиште од основањето на јавното претпријатие пред 14 години. Целта на изградбата на ова ограденo ловиште од овој вид е покрај привлекувањето на ловците кои ќе можат да ловат, да се привлечат и други посетители - туристи и овој прекрасен крај со извонредна природна убавина да биде една привлечна туристичка дестинација. “

БИОТОПОТ НА ЛОВИШТАТА

ПРОМЕНЛИВА КАТЕГОРИЈА ВО ПЛАНИРАЊАТА ВО ЛОВСТВОТО

На 1 април, во секое ловиште, се врши пребројување на дивечот, со цел да се утврди матичниот фонд, на база на кој понатаму ќе се врши планирање на одгледувачките мерки во наредниот период од тековната година.

Притоа, како најглавен фактор за карактеристиките на ловиштето кој ги условува сите негови погодности за достигнување на одредени резултати од сите преземени мерки за достигнување на популација на дивеч која ќе овозможи отстрел во следната ловна сезона е *БОНИТЕТОТ НА ЛОВИШТЕТО*.

Од него се условени и сите промени на фондот на дивечот во текот на целата вегетациона сезона т.е. фондовите на крајот на размножувањето **-1.06**, на крајот на одгледувањето на подмладокот **1.10** и на крајот на ловната сезона **1.12**. Основниот фонд, т.е. резултати кои може да се очекуваат при најоптимални одгледувачки мерки. И токму на овој многу битен момент од нашата Ловечка практика сакам да предочам еден превид кој се појавува и се повторува повеќе децении, а е и понатаму присатен. По мое длабоко убедување престставува сериозна аномалија која го оневозможува реалното проценување на сите очекувани состојби во текот на целата стопанска година. Имено се работи за следното: Бонитетот на ловиштето се оценува на основа на параметрите на природните карактеристики на биотопот во кој се наоѓа ловиштето, во период кога се изработува Ловно-стопанската основа и останува како приоритетна носечка вредност според која се проценуваат и пресметуваат обемот и видот на сите одгледувачки мерки, инвестиции, како и планирања на прихранувањето, прирастот, отстрелот, зимските загуби, оцена на капацитетот и т.н. Тој како таков останува константен за конкретното ловиште за целиот десетгодишен период на важност на Ловно-стопанската основа, а многу често и во следните Ловно-стопански основи. Токму во таа практика, или превид ја гледам сериозната грешка која може одгледувачите-стопанисувачи да ги наведе на многу погрешни проценки, заклучоци, нереални планирања. Меѓутоа да појаснам, убеден сум во објективноста, реалноста и стручноста на изготвувачите на Ловно-стопанската основа и нивната оценка на Бонитетот на конкретното ловиште, во време на изготвувањето на основата. Како таква може реално да служи за сите планирања во текот на првите 2-4 години. Знам дека нема да кажам ништо ново и непознато, но факт е дека во просторот на ловиштето се случуваат многубројни промени на сите познати составни содржини кои го детерминираат бонитетот, заради промени на климата, на глобално и локално ниво, промени на културите, водите, односот на корисниците на земјиштето, појава на болести и природни непријатели, пренамена на земјиштето. За дивечот тоа значи промена на исхраната, скривалиштата за гнездење и котење, водоснабдување, вознемирување и т.н односно промена на *бонитетот*. Не случајно и законодавецот одредил на петте години од почетокот на користењето на Ловно-стопанската основа да се изврши РЕВИЗИЈА на истата, со цел да се согледаат и корегираат некои од претходно предвидените мерки и проценки кои не покажале добри резултати за во следните пет години да се добијат подобри резултати. За да се следи и корегира *бонитетот* и во секоја сезона да се вршат најсоодветни стопански мерки во ловиштето, со што ќе се очекуваат и повисоки резултати базирани на реално оценетиот *бонитет*, организацијата која стопанисува со ловиштето треба да има високо стручен професионален кадар и посебна комисија за унапредување на ловството кои адекватно ќе ги согледуваат и спроведуваат оценките од Ловно-стопанската основа, за секоја тековна година и ќе врши редовно следење на сите промени во биотопот и според нив ќе ги корегираат и активностите. Сето тоа ќе резултира со пореални проценки на состојбите и сведување на активностите на оптимално и реално ниво, како и трошоците за реализација на стопанските мерки, реална проценка на фондовите, отстрелот, зимските загуби, обемот на прихранувањето, трофејноста на дивечот и т.н. *Бонитетот* е присатен и учествува при сите проценки и планирања во ловството, но ако не се согледаат и корегираат неговите, перманентно и објективно, променливи вредности сите активности и очекувани резултати ќе бидат нереални и ќе создадат многу негативности во стопанските и финансиски резултати на Ловно-стопанската организација.

Проф. Томе Лисичанец

СНЕГУЛКАТА – СИМБОЛ НА ЗИМАТА

Снегулките се конгломерати на замрзнати кристали кои паѓаат преку земјината атмосфера. Тие започнуваат како снежни кристали кои се создаваат кога микроскопската изладена капка од облак замрзнува. Снегулките ги има во различни големини и форми. Сложени форми се појавуваат кога снегулката се движи низ различни режими на температура и влажност. Одредени снегулки се речиси единствени по структурата. Типови на снегулки кои паѓаат во форма на топка поради топењето и повторното замрзнување кое подобро од снегулка и се познати како снежни топчиња, топчиња мраз и зрнест снег кои претставуваат пример за топчиња.

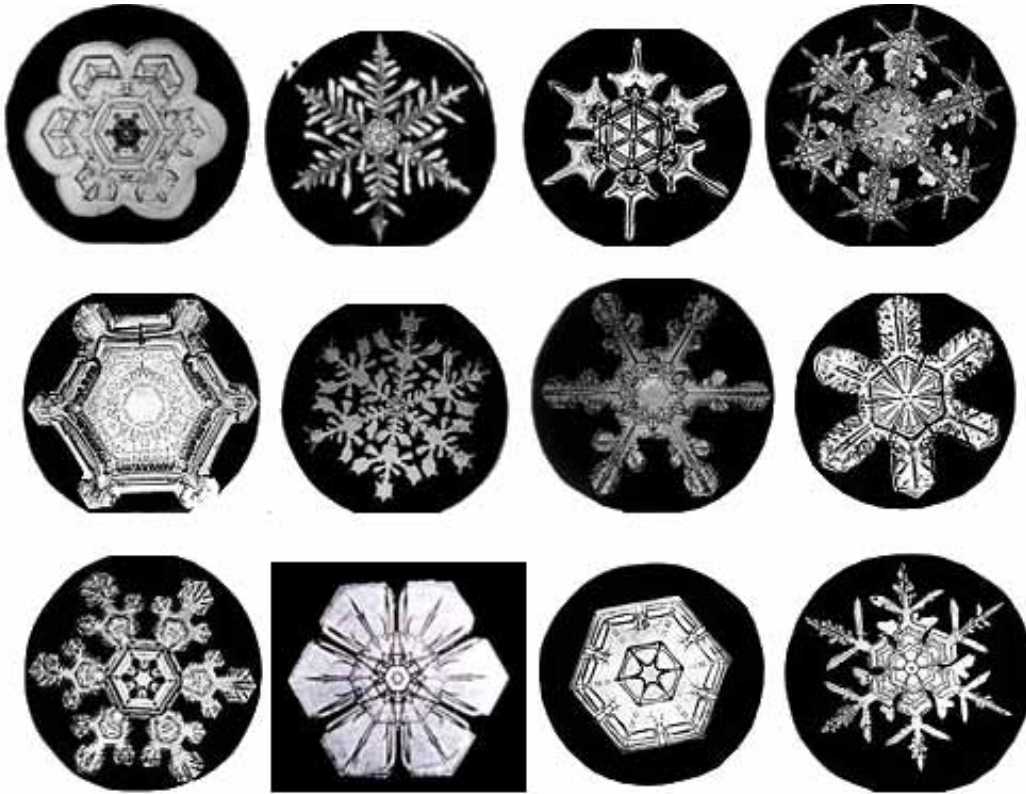
Како настануваат снегулките

Снежните кристали се формираат кога замрзнуваат изладените капки од облак (околу 10 μm во дијаметар). Овие капки можат да останат во течна состојба на температури пониски од -18°C , бидејќи за да замрзнат неколку молекули во капки потребно е да се обединат и по можност да формираат групирање слично на она како кај замрзната решетка и потоа капката замрзнува околу ова “јадро”. Експериментите покажуваат дека овој “хомоген” нуклеус на капки од облак настанува само на температури пониски од -35°C . Во потоплите облаци аеросолната честичка или “леденото јадро” мора да бидат присутни (или во допир со) и капките за да дејствуваат како јадро. Честичките кои го сочинуваат леденото јадро се многу ретки во споредба со јадрата врз кои се формира течната капка од облак, сепак не е разбрано што ги прави за да бидат толку ефикасни. Глина, пустинска прашина и биолошката честички исто така можат да бидат ефикасни, иако не е сосема јасно до кој степен. Вештачките јадра вклучуваат честички од сребро јодид и сув мраз кои се користат за стимулирање на врнежи. Кога капката ќе замрзне, тоа се зголемува во презаситени животни средини, каде што воздухот е заситен во однос на мраз а температурата е под точката на замрзнување. Тогаш капката се зголемува со таложење на молекулите на водата во воздухот (пареа) на површината каде што се собираат ледените кристали. Затоа што капките од водата се побројни од ледените кристали поради нивното вистинско изобилство кристалите можат да раснат и во големина до стотици микрометри или милиметри на сметка на водените капки. Овој процес е познат како процесот на Wegner-Bergeron-Findeison. Соодветните намалувања на водена пара предизвикуваат испарување на капките, што значи дека ледените кристали растат на сметка на капките. Овие големи кристали се ефикасен извор на врнежите бидејќи тие паѓаат низ атмосферата поради нивната маса, а може да се судираат и здружуваат во поголеми групи или агрегати. Овие агрегати се снегулки кои претставуваат тип на честичка мраз што паѓа на земјата. Гинисовата книга на рекорди ги набројува најголемите снегулки во светот како оние забележани во јануари 1887 година во Форт Кеог, Монтана. Во тој период измерена е една снегулка со 38 см (15 инчи) во ширина. Точните подробности за лепливиот механизам на снегулката се уште остануваат контроверзни. Моносите вклучуваат механички испреплетувања, синтерувања, електростатски привлекувања како и постоење на “леплива” течност како слој на површината на кристалот. Поединечни кристали често имаат шестоаголна симетрија. Иако мразот е просирен, расејувањето на светлина од страна на кристалната призма и вдлабнатините на снегулката покажуваат дека кристалите често се појавуваат во бела боја настаната поради дифузниот одраз на целиот спектар на бои од светлина од страна на мали честички мраз.

Симетрична форма

Несоединетата снегулка често зафаќа симетрија која е шест пати “радијална”. Почетната симетрија се појавува бидејќи кристална структура од мраз е шестоаголна. Шесте “краци” на снегулката потоа растат независно и секоја страна од секој крак расте одделно. Повеќето снегулки не се целосно симетрични. Микро-средината во која расте снегулката динамично се менува како што самата снегулка паѓа низ облакот и трпи мали промени на температурата и влажноста на воздухот кои влијаат на начинот на кој молекулите на водата се прикачуваат за снегулката. Откако микро-средината (и нејзините промени) се речиси идентични околу снегулката секој крак расте скоро на ист начин. Ако микро-околината на една снегулка не е иста со микро-средина на друга снегулка малку веројатно е дека двете снегулки ќе бидат идентични.

Не постојат две исти снегулки...

Автор Wilson Bentley (1865. – 1931.)

Неверојатно е две снегулки да бидат апсолутно слични поради 10¹⁹ молекули на водата кои сочинуваат една снегулка и кои растат со различна брзина и во различни модели во зависност од менувањето на температурата и влажноста во атмосферата низ која паѓа снегулката за да го помине својот пат соединета до земјата. Првичните обиди за да се најдат идентични снегулки датираат уште од 1885 година преку фотографирање на илјадници снегулки со микроскоп од страна на Вилсон Алвин Бентли кога тој пронајде широк спектар на снегулки за кои знаеме и денес. Повеќе од веројатно е дека две снегулки би можеле да бидат виртуелно идентични ако нивните средини биле доволно слични. Спарувањето на снежните кристали било откриено во Висконсин во 1988 година. Кристалите не претставувале снегулки во вообичаената смисла на зборот туку тие наликувале на шупливи хексагонални призми.

Снегулката како симбол

Снегулката често е традиционален сезонски знак кој особено се користи во Европа и САД околу Божиќниот период, со тоа најавувајќи го Белиот Божиќ. За време на овој период многу популарна во поранешниот Советски Сојуз била изработката на хартиени снегулки со преклопување на едно парче хартија неколку пати потоа со ножици се сечел шаблон кој се расклопувал и имал форма на хартиени снегулки кои потоа се натопувале во бела боја и се лепеле на прозорците како украс. Снегулките исто така често се користат како симболи кои ја претставуваат зимата или ладните временски услови. На пример снежните гуми кои го подобруваат движењето на автомобилот при возење во сурови зимски услови во планинските симболи се означени со снегулки. Снегулката претставуваше симбол за време на Зимски олимписки игри 2002 година во Salt Lake City во Јута. Во Unicode постојат три различни симболи на снегулки: “снегулка” на U 2.744 (*); “tight trifoliate снегулки” на U 2.745 (*) и “heavy chevron снегулки” на U 2.746 (*).

ИНТЕНЗИТЕТОТ НА ОСВЕТЛУВАЊЕ ВО ЦРН БОРОВИТЕ ШУМИ НА ПЛАНИНАТА ВЛАИНА

М-Р ДАРКО РИЗОВСКИ

“ *Различните видови на дрвја имаат и различен однос кон светлината. Некои видови имаат поголеми потреби од светлина, а некои помали. Сепак сите видови имаат свој минимум под кој престанува животната активност на клетките.* ”

Светлината со нејзиниот интензитет на осветлување претставува неопходен фактор за животот на растенијата. Нејзината улога е незаменлива во образувањето на М-р Дарко Ризовски хлорофилот, разложувањето на јаглеродниот диоксид, образувањето на скрбот, транспирацијата, образувањето на папките, цветањето, плодносењето, прираснувањето и другите животни процеси. Таа има посебна важност за појавата, развитокот и опстојувањето на подмладокот од шумските видови на дрвја. Единствен природен извор, чија светлина можат да ја користат растенијата е сонцето. Таа може да биде директна и дифузна. Од посебно значење е дифузната светлина, бидејќи нејзе растенијата ја користат во најголем дел од годината. Количината на светлина која допира до растенијата е различна и зависи од годишното време, географската широчина, изложеноста на теренот, надморската височина и др. Особено големи разлики во интензитетот на осветлување се забележуваат во лето и зима. Осветлувањето во текот на зимата е послабо за 1/3 до 1/5 во однос на она во лето. Светлината има големо влијание и врз градбата, формата и бојата на листовите. Така листовите кои се развиваат на директна светлина се подебели и со посилено изразена нерватура од оние кои се развиваат на сенка. Причина за тоа е што светлината кај листовите изложени на сонце допринесува за формирање на повеќеслојно палисадно ткиво. Листовите на сенка пак се понежни, потенки, поголеми, со светлозелена боја и подолга дршка приспособени да користат воглавно дифузна светлина. Посебно значајно е влијанието на светлината врз појавата и развитокот на природната обнова, бидејќи без доволна количина на светлина нема услови за успешен развиток на подмладокот. Согледувајќи го значењето на светлината за наведените појави, шумарската наука и практика разработила поголем број на начини и методи, со кои може да се менува достапот на светлина до приземните катови во шумата. Така преку изведување на разни *одгледувачки и обновителни сечи* се овозможува поголем продор на директна и дифузна светлина до почвата во шумата со што се стимулира појавата и развитокот на природната обнова. На сите места каде има недостаток на светлина природната обнова заостанува во својот развиток, а голем број на единки изумираат. Различните видови дрвја имаат и различен однос кон светлината. Така за обновата од бор и даб е потребно многу поголемо количество на светлина во однос на она за буката, смрчата и елата. Исто така и за обновата во повисоките развојни стадиуми е потребно поголемо количество на светлина. Тоа е карактеристика на обновата од сите видови дрвја. Интензитетот на осветлување односно јачината на директната и дифузната светлина на различни места и во различно време е различна.

Поник од црн бор на планината Влаина

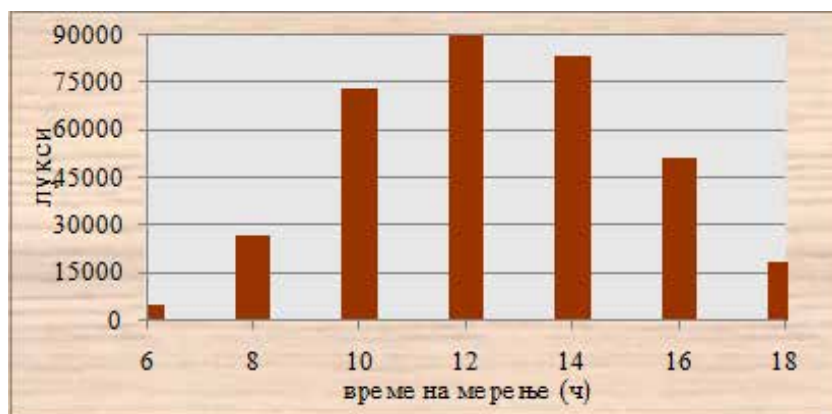
Дифузната светлина на повисоките места е послаба отколку на пониските. Има големи разлики во интензитетот на осветлување на отворен простор и во шума. Така на откриен простор може интензитетот на осветлување да биде неколку пати поголем од оној во шума и меѓу крошните на дрвјата. За природното обновување на шумите посебно е важна светлината која продира меѓу крошните и онаа под крошните на стеблата. Тоа е затоа што стеблата од матичниот шумски насад во поголеми возрасти имаат и посилено развиени крошни па можат и да создадат услови на голема засена во подстојниот кат, поради што во тој дел ќе недостасува и неопходниот минимум на светлина потребен за развиток на единките, па тие можат да угинат. Покрај тоа недостатокот на светлина негативно се одразува врз распаѓањето на мртвата шумска простирка и нејзиното правилно хумифицирање, со што се влошуваат и едафските услови во насадот. Потребните минимални количини на светлина за непречен развиток на природната обнова за секој вид и за различни месторастежни услови се различни. Тие можат да се утврдат преку мерења на интензитетот на осветлување во различни растежни услови. Интензитетот на осветлување во црнборовите шумски насади на планината Влаина го меревме со помош на дигитален луксметар Chauvin Arnoux C.A. 813 од германско потекло. Овој светломер има селенска клетка со голема чувствителност и со употреба на додатни филтри може да мери од 0 до 100 000 лукси. Мерењата се вршени со точност до еден лукс. При мерењата, луксметарот е поставуван на височина од еден метар од почвата во строго хоризонтална положба. За да се избегне влијанието на облачноста мерењата се вршени во наполно ведри денови, така да таа не влијае на добиените резултати. *Вршени се мерења на интензитетот на осветлување во шума и на слободен простор, а од собраните податоци, пресметан е и минимумот на релативно уживање.* Сите мерења на интензитетот на осветлување во црн боровите шуми на планината Влаина се вршени од 13-ти Јули до 6-ти август 2008 и 26 јули до 22 август 2009 година. Добиените резултати претставуваат графички израмнети средноаритметички вредности од сите мерења.

Изглед на Луксметар Chauvin Arnoux C.A 813

Интензитет на осветлување на слободен простор

Интензитетот на осветлување на слободен простор е мерен на четири мерни места на различна надморска височина на источна, западна, северна и јужна експозиција. Мерењата ги вршевме на растојание од 2 часа почнувајќи од 6 часот наутро до 18 часот попладне. Добиените податоци од мерењата се графички прикажани на следниот графикон :

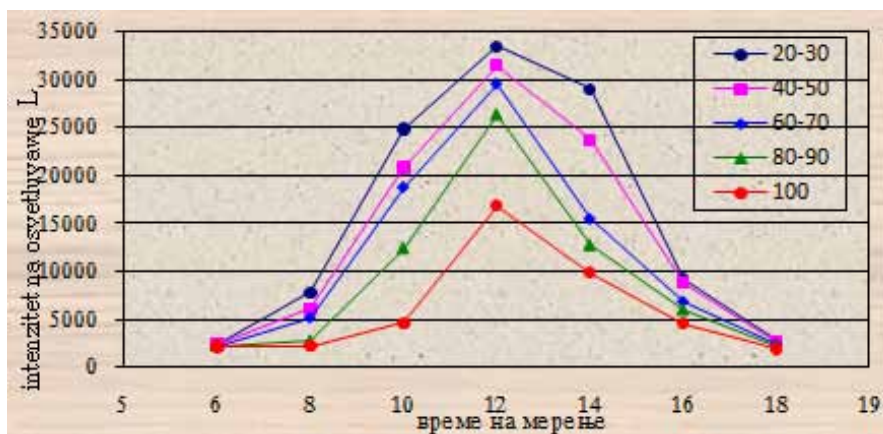

Графикон 1. Интензитет на осветлување на слободен простор во лукси

Од податоците изнесени графикон 1, може да се види дека најголем интензитет на осветлување има во 12 часот. Тогаш интензитетот на осветлување го достигнува својот максимум и изнесува 90 300 лукси. Интензитетот на осветлување е најмал рано наутро во 6 часот и изнесува 5 100 лукси, потоа се до 12 часот интензитетот се зголемува. Од 12 до 18 часот интензитетот на осветлување се намалува, така што во 18 часот тој изнесува 18 700 лукси. Доколку се спореди осветлувањето во претпладневните и попладневните часови (неземајќи го во предвид осветлувањето на пладне во 12 часот), може да се заклучи дека попладневното осветлување е со поголем интензитет во однос на претпладневното.

Интензитет на осветлување во шума

Интензитетот на осветлување во шума се карактеризира со низа особености со кои многу се разликува од интензитетот на осветлување на слободен простор. Тоа се случува пред сè поради тоа што интензитетот на осветленост во шума зависи од голем број фактори. Голема улога во тоа има видот и составот на дрвјата од кои е составена шумата, склопот, возраста, развиеност на крошните, густина на дрвјата, развојна фаза на шумата, начинот на досегашно стопанисување со шумите, експозиција, местоположба на шумата и др. За да се утврди интензитетот на осветлување во придоните црнборови насади на планината Влаина вршени се мерења во зрели едновозрасни црнборови насади при различен склоп, на надморска височина од 880 до 1280m на источна, западна, северна и јужна експозиција. Освен влијанието на склопот, другите елементи се идентични со елементите на отворен простор. Поради големото влијание на густината на склопеност врз интензитетот на осветлување мерењата ги направивме во различна склопеност на насадите и тоа при густини на склопот од 20% до 100%. Податоците од извршените мерења се графички прикажани на графикон 2.

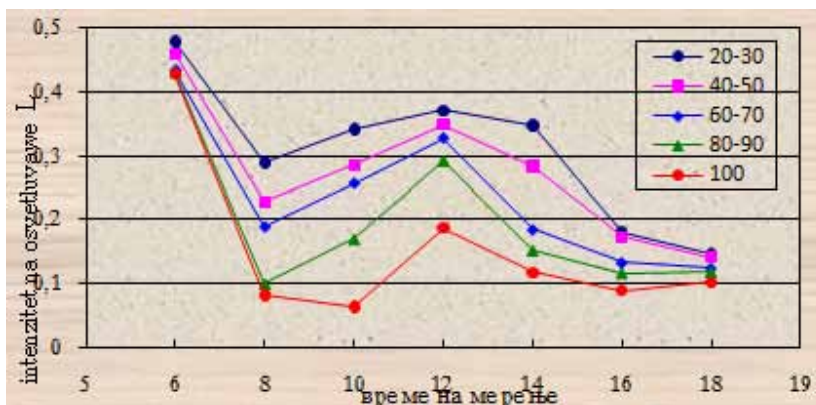
Графикон 2. Интензитет на осветлување во зрели црн борови насади при различен склоп во %

Од податоците изнесени во графикон 2, може да се види дека интензитетот на осветлување варира во зависност од густината на склопот. Најголем интензитет на осветленост има при склоп од 20-30% во секое време од денот почнувајќи од 6 па до 18 часот. Со зголемување на густината на склопот до 100% интензитетот на осветлување е се помал. Најмал интензитет на осветленост во секое време од денот има при склопеност од 100%. Интензитетот на осветлување во 6 часот во насадите со склоп 20-30% изнесува 2 447 лукси, во тие со склоп 40-50% изнесува 2 343 лукси, во насадите со склоп 60-70% изнесува 2 210, 2 191 лукси во насадите со склоп 80-90%, додека интензитетот на осветлување во насади со склоп 100% изнесува 2 180 лукси. Кај сите густини на склоп максимален интензитет на осветлување има на пладне, односно во 12 часот.

После достигнувањето на максимумот кај сите видови на склоп интензитетот на осветлување се намалува. Најмали вредности на интензитетот на осветлување се утврдени во 18 часот. Така во насадите со склоп 20-30% изнесува 2 730 лукси, во тие со склоп 40-50% изнесува 2 639 лукси, во насадите со склоп 60-70% изнесува 2 325, 2 214 лукси во насадите со склоп 80-90%, додека интензитетот на осветлување во насади со склоп 100% изнесува 1 926 лукси. Од напред изнесеното може да се заклучи дека со зголемување на густината на склопот, интензитетот на осветлување во зрелите црн борови шуми се намалува. Тоа се однесува за секое време од денот. Најголеми осцилации во интензитетот на осветлување има околу пладне, додека во раните утински и подоцните вечерни часови тие се помали. Севкупната вредност на интензитетот на осветлување под шума во секое време од денот е помала во однос на онаа на слободен простор. Утврдените вредности за интензитетот на осветлување во шума на планината Влаина се поголеми од оние утврдени од Брндевски (1984) во црнборовите насади на Малешевските Планини. Во споредба со истражувањата за интензитетот на осветленост во шумски насади од други видови на други локалитети, може да се констатира следната состојба: Интензитетот на осветлување во буковите шуми на Малешевските планини според Велковски, (2007) при склоп 50-60%, 70-80% и 90-100%, и според Брндевски, (1984) при склоп од 70-80% и 90-100%, е послаб од интензитетот на осветлување во црнборовите насади на планината Влаина. Тоа се однесува за секое време од денот. Ова произлегува од различните биоeколошки карактеристики на црниот бор и буката, при што црниот бор бара поголема осветленост и буката, која успешно се развива и при помала осветленост. Интензитетот на осветлување во зрели бел борови насади при склоп 70-80% и 90-100%, како и оној во чисти елови насади на планинскиот масив Ниџе со склоп 70-80% и 90-100% утврдени од Батковски, (1977), се со помали вредности на интензитетот на осветлување од насадите од црн бор на планината Влаина. Од изнесеното може да се констатира дека црниот бор на планината Влаина има на достап големи количини на светлина кои позитивно влијаат на неговиот развоток. Тој има на располагање поголеми количини на светлина и од видовите со слични биоeколошки карактеристики, како на пример белиот бор, така и од оние со различни, како што се буката, елата и др. Ова треба да се има во предвид и при планирањето и изведувањето на одгледните и обновителни мерки во шумите на планината Влаина.

Минимум релативно уживање на светлина

Различните видови на дрвја имаат и различен однос кон светлината. Некои видови имаат поголеми потреби од светлина, а некои помали. Сепак сите видови имаат свој минимум спод кој престанува животната активност на клетките. После тоа настапува процес на изумирање на единките во шума. Затоа потребно е да се имаат утврдено минималните вредност на интензитетот на осветлување за различните видови шумски насади на различни локалитети и различни природни услови. Видовите кои поднесуваат помал минимумот на уживање на светлина можат да поднесат поголема засена. Минимумот релативно уживање на светлина претставува однос на одделните шумски дрвја кон светлината. Тој претставува количник од односот меѓу интензитетот на осветлување во шума и интензитетот на осветлување во слободен простор. Овој однос математички е пресметан по формулата на Wieszner : $L=i/I$; Каде што: L-претставува минимум релативно уживање на светлина, i- интензитет на осветлување во шума, I- интензитет на осветлување на слободен простор Минимумот релативно уживање на светлина претставува оној дел што дрвјата го примаат од вкупната количина на светлина што се јавува на отворен простор, т.е. оној дел кој им е неопходен за опстанок. Резултатите за минимумот на релативно уживање на светлина во црн борови шуми во услови на планината Влаина зависно од густината на склопот се графички прикажани на графикон 3.

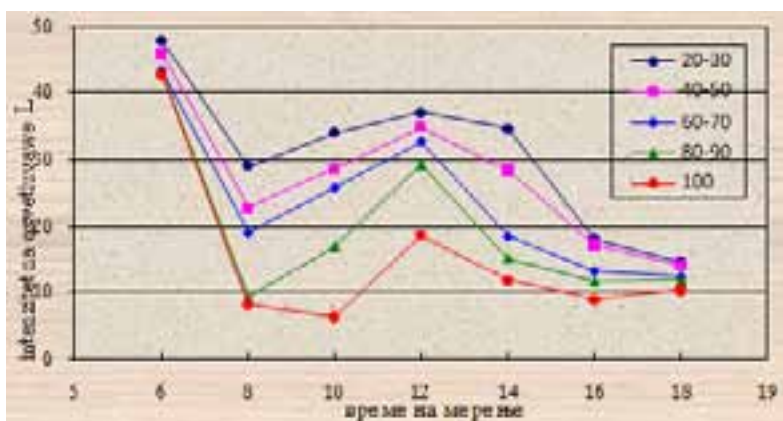

Графикон 3. Минимум на релативно уживање на светлина во црн борови насади при различен склоп

Од изнесените податоци прикажани на графикон 3, може да се види дека црниот бор на планината Влаина при различен склоп и во различно време од денот има и различни вредности на минимумот на релативно уживање на светлина. Со зголемување на густината на склопот вредностите на минимумот на релативно уживање на светлина се намалуваат. Максимални вредности минимумот на релативно уживање на светлина има во 6 часот наутро, и уште еден помал максимум во 12 часот напладне. Според утврденото црн боровите шуми на планината Влаина имаат поголем минимумот на релативно уживање отколку минимумот на релативно уживање на светлина во зрелите црн борови шуми на Малешевските Планини утврдени од Брндевски, (1984). Ова укажува на тоа дека на планината Влаина има поповолни светлосни услови за развиток на црнборови шумски насади отколку на Малешевските Планини. Вредностите за минимумот на релативно уживање на светлина во црн боровите шуми на планината Влаина се поповолни и од досега утврдените вредности за други дрвни видови на други локалитети, како што се бел боровите шуми на планинскиот масив Ниџе и шумите од ела, утврдени од Батковски, (1977) и букови насади на Малешевските Планини утврдени од Велковски, (2007). Минимумот релативно уживање на светлина при исти склоп, во еловите, буковите и белборовите насади е помал, отколку во црн боровите насади. И овој податок влијае на тоа да најголем дел од шумската растителност на планината Влаина е под црнборови шуми.

Коефициент на пропустливост на светлина

Коефициентот на пропустливост на светлина претставува однос помеѓу интензитетот на осветлување во шума и интензитетот на осветлување на слободен простор изрзен во проценти. Коефициентот на пропустливост на светлина се пресметува по формулата: $K=I/L \times 100$ Каде што: K- претставува коефициент на пропустливост на светлина, I- интензитет на осветлување во шума, L- интензитет на осветлување на слободен простор. Коефициентот на пропустливост на светлина означува колку проценти на светлина од интензитетот на осветлување на слободен простор, продираат во шумата и се на располагање за користење на шумските единки. Вредностите за коефициентот на пропустливост на светлина во црн боровите шуми на планината Влаина, во зависност од склопот графички се прикажани на графикон 4.

Графикон 4. Коефициент на пропустливост на светлина во % во црн борови насади при различен склоп

Од податоците прикажани на графикон 4, може да се види дека црниот бор на планината Влаина при различен склоп има и различни вредности на коефициентот на пропустливост на светлина. Коефициентот на пропустливост на светлина е различен и при напдно иста склопеност. Со зголемување на склопот, коефициентот на пропустливост на светлина се намалува. Најголем процент на пропустливост на светлина има во 6 часот наутро, и во 12 часот напладне, а најмала пропустливост на светлина има во 18 часот. Ваков тренд се забележува и при различни густини на склопот. Коефициентот на пропустливост на светлина во црн боровите шуми при различна склопеност на планината Влаина укажува дека тие се развиваат во такви природни услови при што стеблата од матичните насади се така распоредени и со склопеност на крошните од стеблата која овозможува поголем продор на светлина до приземниот кат во насадот. Таа пропустливост е уште поизразена доколку овие вредности се споредат со досега утврдените вредности за други дрвни видови и објекти, со вредностите за коефициентот на пропустливост на светлина во бел боровите шуми на планинскиот масив Ниџе и шумите од ела, утврдени од Батковски, (1977) и со тие за коефициентот на пропустливост на светлина во букови насади на Малешевските Планини утврдени од Велковски, (2007). Пропустливоста на светлина е во корелација и со биоeколошките особини на дрвните видови, па така кај светлољубивите видови (црн бор и бел бор) е поголема во споредба со сенкоподносливите (бука и ела). Ова укажува и на тоа дека за успешен развиток на шумите од црн и бел бор е потребно многу поголемо количество на светлина, отколку за буковите и еловите шуми.

ВАДРА-ПРОДУКТ

извоз-увоз ДОО Скопје
ул.шидска 2, тел/факс: +389 2 2050 317; 2031 497; 2037 229

РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ ЗА ТОВАРНИ МОТОРНИ ВОЗИЛА

ИМК 14 ekTobor

Industrija
Precizne
Mehhanike

БЕЛАРУС

Continental

CONTITECH

SACHS

BOSCH

FAG

KOLBENSCHMIDT

Iskra

COBEST

GOETZE
MOTORENTEILE

IVECO

WABCO

ТРАКТОРИ-ЗЕМ.ЈУДЕЛСКА МЕХАНИЗАЦИЈА И ГУМИ

АКЦИЈА ЗА ПРОФЕСИОНАЛЦИ

Husqvarna 365

33.825 ден

Husqvarna 576 XP

46.125 ден

Husqvarna 372 XP

41.205 ден

ГРАТИС

Свекица

1L Двотактол

Ланец

Куфер за пила

Турпија

Sinpeks, str.Grcki Pat bb, 7000 Bitola Phone: +38947 208500, Fax: +389 47 208515, E-mail: sinpeks@mt.net.mk

Техномак **Неготино** 043/362-701, 075 420-383, Пила-С **Куманово** 031/429-204, Деспотовски **Битола** 047/231-245, Делфифи **Ресен** 047/454-600, Медивет **Охрид** 070 304-224, Феропромет **Струга** 046/780-926, Автомасини **Кичево** 045/220-735, Агроголд **Гостивар** 070 314-149, Агропал **Тетово** 044/333-480, Баухаус **Тетово** 044/339-259, Реплек и Хубо **Скопје** 02/309-6107, Меркур **Скопје** 02/321-9701, Веко **Велес** 043/224-323, Елмако **Кавадарци** 071 250-327, Милпром **Прилеп** 048/412-991, Теодул **Прилеп** 048/414-860, Сервис Електроник **Прилеп** 070 259-006, Континентал **Штип** 032/390-728, Томче Спорт **Кочани** 071 887-817, Јуроп92 **Виница** 033/364-120, Манов **Делчево** 033/413-512, Зоја **Берово** 033/470-354, Шкуљ **Струмица** 034/328-567, Најкпром **Струмица** 075 468-450, Ирис **Валандово** 032/391-313, Интер Комерц **Гевгелија** 034/213-872